

EVLİ BİREYLERDE EVLİLİK DOYUMU ALDATMA EĞİLİMİ VE
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN
İNCELENMESİ

SENA ALAÇAM

Işık Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, 2017

Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans
Programı, 2020

Bu tez, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne Yüksek Lisans (MA) derecesi
ile sunulmuştur.

IŞIK ÜNİVERSİTESİ

2020

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN MARRIAGE SATISFACTION, DECEPTION TENDENCY AND PERSONALITY TRAITS IN MARRIED INDIVIDUALS

Abstract

Goal: The aim of this study is to examine the relationships between marital satisfaction, deception tendency and personality traits in married individuals.

Method: The sample of this research consist of a total of 311 people, 99 male, 212 female individuals who have been married for at least one year the ages of 20 to 70. The datas were collected from individuals who live in İstanbul between August 2019 and January 2020.

In this research, after the Informed Consent Form, the Socio-demographic Information Form, Marital Life Scale (EYÖ), Ten-Item Personality Scale (OMKÖ) and Deception Tendency Scale (AEÖ) were applied respectively to the participants. SPSS 23.0 statistics program was used in the analysis of the data. T- Test, One Way Variance Analysis (ANOVA), and Pearson Correlation Analysis were used.

Results: As a result of the study, socio-demographic variables such as living time in Istanbul, place of birth, working status, educational status, number of marriages and having a diagnosed illness did not differ significantly with EYÖ, AEÖ and OMKÖ, while gender, age, spouse age, spouse's employment status, income level, age of marriage, duration of marriage, age difference with spouse, having children, number of children, type of marriage, duration of acquaintance before marriage, relationship with spouse, number of people living at home, spouse diagnosed discomfort have a significant relationship between EYÖ, AEÖ and OMKÖ. In this reaearch also founded a significant negative correlation between EYÖ and AEÖ. There is no significant correlation could not found between OMKÖ with EYÖ and AEÖ.

Conclusion: In summary, our research focused on the relationships between marital satisfaction and deception tendency which are frequently prominent concepts in marital life, and by looking at the personality traits on these variables, the results are presented for discussion within the scope of the literature to discuss.

Keywords: *Marriage, Marriage Satisfaction, Deception, Deception Tendency, Personality Traits.*

EVLİ BİREYLERDE EVLİLİK DOYUMU, ALDATMA EĞİLİMİ VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı, evli bireylerin evlilik doyumları, aldatma eğilimleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir.

Yöntem: Bu araştırmanın örneklemi, 20 ve 70 yaş arasında en az bir yıldır evli olan 99 erkek ve 212 kadın bireyden olmak üzere toplamda 311 kişiden oluşmaktadır. Veriler Ağustos 2019 – Ocak 2020 tarihleri arasında, İstanbul’da yaşamını sürdüren bireylerden toplanmıştır. Araştırmada, Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formunun ardından uygun örneklem yöntemine göre seçilmiş evli katılımcılara sırasıyla; Sosyo-demografik Bilgi Formu, Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ), On Maddeli Kişilik Ölçeği (OMKÖ) ve Aldatma Eğilimi Ölçeği (AEÖ) uygulanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 23.0 istatistik programı kullanılmıştır. T- Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmanın sonucunda, İstanbulda yaşama süresi, çalışma durumu, eğitim durumu, evlilik sayısı ve tanı almış rahatsızlığa sahip olma gibi sosyo- demografik değişkenlerin, EYÖ, AEÖ ve OMKÖ ile aralarında anlamlı bir farklılaşma göstermezken, cinsiyet, yaş, eş yaşı, eşin doğum yeri, eşin çalışma durumu, gelir düzeyi, evlenme yaşı, evlilik süresi, eş ile yaş farkı, çocuk sahibi olma, çocuk sayısı, evlenme biçimi, evlenmeden önce tanışıklık süresi, eşle akrabalık ilişkisi, evde yaşayan kişi sayısı, eşin tanı almış rahatsızlık sahibi olması gibi değişkenlerin ölçekler ile aralarında anlamlı ilişkiler görülmüştür. Araştırmada aynı zamanda EYÖ ve AEÖ arasında negatif yönde anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. OMKÖ ile EYÖ ve AEÖ aralarında ise arasında anlamlı bir korelasyon saptanamamıştır.

Sonuç: Özetle araştırmamızda, evlilik yaşamında sıklıkla öne çıkan kavramlar olan evlilik doyumu ve aldatma eğiliminin birbirleri ile ilişkilerine odaklanılmış, kişilik özelliklerinin ise bu değişkenler ile arasında herhangi bir ilişki olup olmadığına bakılarak sonuçlar alanyazın kapsamında tartışmaya sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Evlilik, Evlilik Doyumu, Aldatma, Aldatma Eğilimi, Kişilik Özellikleri.*

TEŞEKKÜR

Öncelikle, zorlu tez sürecimde desteğini ve motivasyonunu biraz bile esirgemeksizin bana yardımcı olan, yoluma ışık tutan çok kıymetli Dr. Öğr. Üyesi Saime Vicdan Yücel hocama minnettarlığımı belirtmek istiyorum. Kendisine çok teşekkür ederim.

Lisans eğitimimin son yılında kendisine hayran olduğum, yüksek lisans eğitimimde de hocam olduğu için kendimi çok şanslı hissettiğim, kendisinden aldığım tüm dersler ve süpervizyonların yanı sıra hayata dair verdiği kıymetli bilgiler için Prof. Dr. Feryal Çam Çelikel'e çok teşekkür ederim.

Eğitim hayatımda üzerimde emeği olan ve bu uzun süreci kıymetli, paha biçilmez kılan, isimlerini tek tek sayamayacağım fakat kalbimde sonsuz yerleri olan çok değerli tüm öğretmenlerime teşekkür ederim.

Tezimin en önemli kısmı olan data toplama sürecinde, desteklerini esirgemeyerek araştırmama katılan tüm katılımcılara ve katılımcılarıma ulaşma konusunda yardımcı dokunan herkese çok teşekkür ederim.

Işık Üniversitesine, lisans hayatımdan bu yana bana hayatı hem acı hem tatlı şekillerde öğretirken, şahane dostluklar kazanmamı sağlayıp yedi yıl boyunca sıcak bir yuva olduğu için teşekkür ederim.

Bu zorlu tez sürecini atlatmamda yardımını hiç esirgemeyen, moralimi her düştüğünde toparlayan ve dostum olduğu için, beraber okuduğumuz için çok şanslı olduğumu bildiğim güzel kalpli arkadaşım Ümmühan Küçükkavradım'a çok teşekkür ederim. Aynı şekilde yüksek lisans eğitimimin en güzel yanı olan çok sevdiğim arkadaşlarım Seda Çelik'e, Özgenur Kaya'ya ve İpek Yücebıyık'a yürüdüğümüz güzel yollar ve geçirdiğimiz şahane vakitler için çok teşekkür ederim. İlk okuldan bu yana acı tatlı bütün anılarımda her daim yanımda olan, elimi hiç bırakmayan biricik dostum Sedef Albayrak'a teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca ellerini hep sırtımda hissettiğim, mutluluğuma benden daha çok sevinen, mutsuzluğuma benden daha çok üzülen sevgili annem Aysel

Alaçam'a, babam Kadir Alaçam'a, biricik teyzem Aynur Varol'a ve her an iyi dilekleri ile yolumdaki taşları kaldıran hayatımın anlamı anneannem Arife Varol'a çok teşekkür ederim.

Son olarak, sevgisini bir an bile esirgemeyen, okul yolunda elimi hiç bırakmadan bana inanıp güvenen, karakterimi oluşturmamda en büyük emeğe sahip olan ve hayata gözlerini yumsada incindiğim her anda beni koruyacağına yürekten inandığım güzel kalpli dedem Karabey Varol'a çok teşekkür ederim

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	i
ÖZET.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALARIN LİSTESİ	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
1. BÖLÜM	1
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı	2
1.2 Araştırmanın Hipotezleri.....	2
1.3 Araştırmanın Önemi.....	3
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.5 Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.6 Terimler.....	4
2. BÖLÜM	5
2. İLGİLİ LİTERATÜR TARAMASI	5
2.1. Evlilik.....	5
2.1.1Evlilik Kavramı.....	5
2.1.2. Evlilik Doyumu.....	6
2.1.3.Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler.....	8
2.2 Aldatma	10
2.2.1 Aldatmanın Tanımı ve Aldatma Eğilimi.....	10
2.2.2 Aldatmanın Nedenleri	13
2.3 Kişilik.....	14
2.3.1 Kişilik ve Kişilik Özelliklerinin Tanımı	14

2.3.2. Kişiliğin Evlilik Doyumu ve Aldatma Üzerinde ki Etkisi	18
3. BÖLÜM	22
3. YÖNTEM.....	22
3.1 Örneklem.....	22
3.2. Veri Toplama Araçları	22
3.2.1 Sosyodemografik Bilgi Formu:.....	22
3.2.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ):.....	22
3.2.3. Aldatma Eğilimi Ölçeği (AEÖ):	23
3.2.4. On-Maddeli Kişilik Ölçeği (OMKÖ):.....	23
3.3. Araştırma Deseni.....	24
3.4. Verilerin Analizi.....	24
3.5. Araştırma Süreci.....	24
4. BÖLÜM	26
4. BULGULAR	26
4.1. Örneklemin Sosyodemografik Özelliklerine Yönelik Bulgular.....	26
4.2. Çalışmada Kullanılan Ölçeklere Yönelik Bulgular.....	29
4.3. Evlilik Doyumu, Aldatma Eğilimi ve Kişilik Özellikleri ile Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişkilere Yönelik Sonuçlar	29
4. 4. Evlilik Doyumu, Aldatma Eğilimi ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları	34
5. BÖLÜM	35
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	35
5.1. Ölçeklerin Sosyo-Demografik Bilgiler Açısından Tartışılması.....	36
5.2. Ölçekler Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Açısından Tartışılması. 43	
KAYNAKÇA	49
EKLER.....	62
EK.1	62
BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU	62
EK.2	63
SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE VERİ FORMU.....	63
EK.3	66

EVLİLİK YAŞAM ÖLÇEĞİ	66
EK.4	68
ON-MADDELİ KİŞİLİK ÖLÇEĞİ-(OMKÖ).....	68
EK.5	69
ALDATMA EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ.....	69
ÖZGEÇMİŞ	70

KISALTMALARIN LİSTESİ

X / Ort.: Ortalama

SS: Standart Sapma

β : Beta Katsayısı

F: ANOVA Test İstatistiđi

p: Anlamlılık Düzeyi

EYÖ: Evlilik Yaşamı Ölçeği

AEÖ: Aldatma Eğilimi Ölçeği

OMKÖ: On Maddeli Kişilik Ölçeği

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 4. 1. Katılımcılara ait Sosyo-demografik değişkenlere ilişkin sıklık ve yüzdelik değerleri.....	27
Tablo 4.2. Çalışmada kullanılan ölçeklere ilişkin ortalama, standart sapma ve minimum maksimum değerleri.....	29
Tablo 4. 3. Cinsiyete göre EYÖ ve AEÖ puanlarının farklılaşmasına ilişkin sonuçlar.....	31
Tablo 4. 4. Gelir düzeyine göre EYÖ puanlarının farklılaşmasına ilişkin sonuçlar.....	31
Tablo 4. 5. Çocuk sahibi olmaya göre EYÖ puanlarının farklılaşmasına ilişkin sonuçlar.....	32
Tablo 4. 6. Evlenme biçimine göre EYÖ ve OMKÖ puanlarının farklılaşmasına ilişkin sonuçlar.....	33
Tablo 4. 7. Eşle akrabalık ilişkisine göre EYÖ ve OMKÖ puanlarının farklılaşmasına ilişkin sonuçlar.....	33
Tablo 4. 8. Eş tanı almış rahatsızlık durumuna göre EYÖ puanlarının farklılaşmasına ilişkin sonuçlar.....	34
Tablo 4. 9. Evlilik doyumu, aldatma eğilimi ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizi sonuçları.....	35

1. BÖLÜM

1.GİRİŞ

Toplumumuzda aile kavramı güncelliğini korumakta olan bir kavram olup kültürümüze göre şekillenmiştir. Aile sisteminde olan her bir yanlış öncelikle toplumda ki yapıyı etkilemektedir. Toplum sisteminin devamlılığını sağlamak için, temelleri sağlam oluşturulan bir aile kurumu ciddi bir önem taşımaktadır.

Aile nesilden nesile sürdürülmekte olan belirli bir görgüyü, kan bağı veya evlenme ile birbirlerine bağlanmış insanların, aynı yaşam ortamına ve maddi koşullara sahip olarak üstlendikleri roller ile birbirlerine bağlanma ve etkileme halini temsil eder (Şahinkaya,1990).

İnsanların hayatında yadsınamayacak bir yeri olan aile kavramı toplumun en küçük yapısı olarak değerlendirilebilir. İçerisinde barındırdığı bireylerin fiziksel ve mental sağlığı için ihtiyaç olan şefkat, bakım ve sevgiyi karşılamaktadır.

Yaşanılan Türk toplumunda, evlilik ile oluşan, sosyal ve akrabalık gibi bağlarla birbirine bağlanan, sıklıkla yaşam ortamları aynı evin içerisinde olup birbirleri üzerinde etki sahibi rolleri benimseyen, içinde barındırdığı bireylerin sosyal, psikolojik, cinsel ve ekonomik ihtiyaçlarını gözeten ve içinde bulunulan topluma ayak uydurmasını sağlayan aile, toplumun yapı taşı olarak adlandırılabilir (Çakıcı,2006). Ailenin oluşumu genellikle dünyada ve Türkiye de evlilik kurumu ile başlangıç göstermektedir.

Evlilik Dünya da ki en eski, sosyal, ekonomik, dini ve yasal kurumlardan biridir ve ne işe yaradığına dair kısa bir bilgi yoktur (Gottman ve Dollard, 2018). Evlilik yasal ve sosyal olarak onaylanmış bir birliktelik olarak, genellikle bir kadın ve bir erkek arasında, yasaların, kuralların, geleneklerin, inançların ve tarafların haklarını ve görevlerini belirleyen ve eğer varsa evlatlarına statü tanıyan tutumlarla düzenlenen bir birlikteliktir.

Farklı toplumlarda ve kültürlerde evliliğin evrenselliği, birçok basit sosyal ve kişisel işlevlerce atfedilmiştir. Bunlar, cinsel memnuniyet ve düzenleme, cinsiyetler

arası iş bölümü, ekonomik üretim ve tüketim, kişisel ihtiyaçlarla alakalı alınan tatmin, statü ve yoldaşlık sağlayan bir atıflar bütünüdür (2018). Evliliğin içerisinde yer alan ve evlilik üzerinde etkisi bulunan kavramlardan biri de evli bireyler arasında yaşanan evlilik doyumdur. Bunun yanında evlilikleri etkileyen bir diğer faktörse aldatma eğilimidir.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı evli kişilerin evlilik doyumları ve aldatma eğilimleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Evlilik kurumu ve kavramı yaygın ve güncelliğini eski zamanlardan beri koruyan bir konu olmakla beraber aldatma kavramı ile yakından ilişkilidir. Bu çalışmada evlilik doyumu, aldatma eğilimi ve kişilik özellikleri arasında bir ilişkinin var olup olmadığının bulunması amaçlanmıştır. Ek olarak, bu araştırmada cinsiyet farkına da bakılmıştır fakat bu araştırmanın amaçları arasında cinsiyet farkı ayrımı yer almayacaktır. Tartışma bölümünde destekleyici bir bilgi vermek amacı ile kullanılması hedeflenmiştir. Bu hedef ekseninde, aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

Evlilik Doyumu, Aldatma Eğilimi ve Kişilik Özelliklerinin, Cinsiyet, Yaş, İstanbul da yaşama süresi, Eğitim durumu, Çalışma durumu, Gelir seviyesi, Evlenme yaşı, Evlilik süresi, Evlilik sayısı, Eşler arasında ki yaş farkı, çocuk sahibi olma, çocuk sayısı, Evlenme biçimi, Eş ile evlenmeden önceki tanışıklık süresi, Evde yaşayan kişi sayısı, Tanı almış bir rahatsızlığa sahip olma gibi sosyo-demografik değişkenler ile aralarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

Evlilik Doyumunun ve Aldatma Eğilimi ile arasında bir ilişki var mıdır?

Kişilik Özelliklerinin Evlilik Doyumu ile arasında bir ilişki var mıdır?

Kişilik özelliklerinin Aldatma Eğilimi ile arasında bir ilişki var mıdır?

1.2 Araştırmanın Hipotezleri

Bu araştırmanın hipotezleri şu şekilde düzenlenmiştir;

- Evli bireylerin evlilik doyumları, aldatma eğilimleri ve kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişkiler vardır.
- Evlilik doyumu ile aldatma eğilimi arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişki vardır.
- Olumlu kişilik özellikleri ile evlilik doyumu arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki vardır.

- Olumsuz kişilik özellikleri ile aldatma eğilimi arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişki vardır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Yapılan çalışmada, evli bireylerin evlilik doyumu ve aldatma eğilimleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Kişilik özelliklerinin insan ve insan davranışları üzerinde ki etkisini de ele aldığımızda bu kavramın iki değişken üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Evli bireylerin kişilik özellikleri, aldatma eğilimleri ve evlilik doyumlarının birlikte ve ayrı ayrı değerlendirilecek oluşu literatüre yeni ve sağlam bir katkı sağlayacaktır.

Bu alanda yapılan araştırmalarda evlilik doyumu, aldatma eğilimi ve kişilik özellikleri kavramlarının ayrı olarak incelendiği görülmektedir. Evlilik Doyumu ile Aldatma Eğilimi, Evlilik Doyumu ile Kişilik Özellikleri ve Aldatma Eğilimi ile Kişilik Özelliklerinin beraber incelendiği fakat bu üç kavramın aynı çalışma içerisinde hiç beraber ele alınmadığı ve bu durumun literatürde bir eksiklik olduğu tespit edilmiştir.

Bunun yanı sıra literatüre bakıldığında evlilik doyumu, evlilik uyumu ve ilişki doyumu kavramlarının araştırmalarda sıklıkla iç içe geçmiş olduğu ve iki değişken arasındaki farkı açıklama noktasında eksik kalındığı gözlenmektedir ve bu eksikliği düzeltmek adına yapılan bu araştırma literatür adına bir önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra yapılan çalışmaların azlığına bakıldığında dünya kültüründe sıklıkla yer edinen ve güncelliğini hep koruyan bu konuların özellikle son dönemde ki boşanmaların artışıyla daha fazla araştırılması gerektiğini gözler önüne sermektedir. Bu durumlar yapılan araştırmanın önemini göstermektedir.

Bu yapılan araştırma sonucunda edinilecek bulgular evlilik doyumu, aldatma eğilimi ve kişilik özellikleri konularının beraber ele alınması ile birlikte literatüre yeni bir katkı sağlanacak ve bu konular hakkında çalışmak isteyen psikolog, aile danışmanları ve ilişkili diğer alanlarda yer alan yeni araştırmacılar için bir kaynak olacaktır.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma çalışma grubunu oluşturan bireylerin sadece İstanbul bölgesinde yaşamakta olup en az bir yıl süre ile devam eden evliliklerinin oluşu ve bireylerin yaş grupları bakımından ayrılmaması araştırmanın sınırlılıklarından biri olarak belirtilebilir.

1.5 Araştırmanın Varsayımları

Örnekleme oluşturan katılımcıların, Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Evlilik Yaşamı Ölçeği, On Maddeli Kişilik Ölçeği ve Aldatma Eğilimi Ölçeğini gerekli şekilde okuyup özümseyerek dürüst bir şekilde yanıtladığı varsayılmaktadır.

Kullanılan ölçekler olan, Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Evlilik Yaşam Ölçeğinin evlilik doyumunu, On Maddeli Kişilik Ölçeğinin Kişilik özelliklerini ve Aldatma Eğilimi Ölçeğinin kişilerin aldatma eğilimini ölçtüğü varsayılmaktadır.

1.6 Terimler

Evlilik Doyumu: Kişilerin evlilik durumunda ihtiyaçlarını karşılamasına yönelik algısı (Tezer, 1986).

Aldatma Kavramı: Evli bireylerin karşı tarafın güvenini başka bir birey ile cinsel, duygusal olarak ilişkiye dahil etmesi ile bozması (Hall ve Fincham, 2006).

Kişilik; Kişilik, yeteneklerin, becerilerin alışlagelmiş deneyimlerle, sürekli yaşam tarzına ve kişinin içerisinde bulunduğu çevre ile etkileşiminin bir sonucu olarak diğer insanlardan farklılaşmasına sebep olan davranışlar toplamı olarak açıklanabilir (Kırdök ve Doğanülkü, 2018).

2. BÖLÜM

2. İLGİLİ LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Evlilik

2.1.1Evlilik Kavramı

Bireyler geçmişten bu yana belli ihtiyaçlarını giderebilmek adına yaşamları boyunca karşı cins ile birleşme ve hayatını bu şekilde devam ettirme ihtiyacı duymaktadır. Bu açıklamanın tanımı ise “Evlilik” kelimesi olarak belirlenmiştir (Haylı, Durmuş ve Kış, 2017). Dünyada çiftlerin yasal olarak birlikteliklerini adlandırması kavramına evlilik adı verilir. Başka bir tanıma göre kadın ve erkeğin birlikte bir yaşam alanında hayatlarına devam etmesi durumuna evlilik adı verilmektedir. (Villa ve Del Prette, 2013).

Evrensel bir simge olan evlilik kurumu, gelenek, görenek ve kültürel farklılıklar göstermektedir (Tarhan, 2012). Dünyada aile birliğinin kurulması için en büyük ve önemli sosyal adım olarak görülen evlilik kavramının tanımı toplumlara göre değişiklik gösterse de geçmişten günümüze kadar gelen süre boyunca evliliğin aldığı önem ve değer korunmuştur. Evlilik kararı, bu kararı veren bireylerin yaşamlarında aldıkları önemli kararlardan biridir ve hayatlarının birçok yönünü etkiler ve bu durum evlilik kararın önemini göstermektedir. Tüm bu sebepler nedeniyle evlilik kavramı gerek akademik alanda gerekse toplum için de üzerinde sıklıkla durulan bir konu olmuştur. Bunun ana nedeni ise toplumun yapı taşı ailenin oluşturuyor olmasıdır.

Evlilikler ne kadar mutlu ve sağlıklı şekilde seyir ediyorsa toplumda o denli mutlu ve sağlıklı bir hal alır. Bununla beraber, evlilik kavramı içerisinde yer alan bireylerin sosyal, biyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayan önemli bir unsur olarak gözler önüne serilmektedir. Evlilik içerisinde değer görme, sevilme ve sevmeye, aidiyet, adanma, yaşamı paylaşma gibi ihtiyaçlar psikolojik ihtiyaçların, yalnız sosyal hissetmemek, statü kazanımı, güven duygusu, destek görme ve korunma gibi ihtiyaçlar sosyal ihtiyaçların tatminini sağlama üzerine ayrıca önem taşır. Bunun yanı sıra çiftlerin cinsellik ihtiyacı ve tatmini, çocuk sahibi olma ve soyun devamlılığına ilişkin

ihtiyaç ve gereksinimleri biyolojik ihtiyaç kapsamında karşılamaktadır (Çatal, 2019). Bunun yanı sıra kuşakların devamı, cinsel ihtiyaçlar, çift olma durumu, sevgi, ekonomik faktörler ve toplumsal beklentiler evliliğin nedenleri olarak sunulabilir (Toksöz ve Kolburan, 2018). Evlilik kurumu tüm bu sebepler nedeniyle etkinliğini daima sürdürmüştür. Bunun yanında, duygusal paylaşımlar, yakınlık ihtiyacı gibi duygusal ve sosyal olarak destek ile çiftlerin sosyal, psikolojik ve fiziksel yönden iyi oluşlarını da destekler (Solmuş, 2011).

Tüm bunlara ek olarak evlilik, bir çiftin bir araya gelmesi ile oluşan bir kurum oluşunun yanı sıra etkilendiği birçok etmen vardır. Bu etmenler çevresel ve toplumsal etmenler olarak evlilik üzerinde önemli etkilere sahiptir. Evliliğin içerisinde yer alan ve evlilik üzerinde etkisi olan kavramlardan biri de evli çiftler arasında yaşanan evlilik doyumdur.

Evlilik içerisinde eşlerin birbirleri ile olan ilişkilerinde yaşadıkları olumsuzluklar ve kişiler arasındaki fikir ayrılıkları bireylerin mutsuz olmasına sebebiyet verebilmektedir (Kanburoğlu, 2019). Bu nedenle, evlilik doyumunu belirleme üzerinde evlilik ilişkisinin önemli bir rolü vardır (Yıldız ve Baytemir, 2016).

2.1.2. Evlilik Doyumu

Evlilikle alakalı memnuniyeti belirten evlilik doyumunu, evlilikte çatışmanın azalması ve mutluluğun artmasını ifade eder. Evlilik doyumunu geniş bir yelpazeyi içermektedir bu yelpaze gerilim oluşturan soğuk alanları ve ilişkideki bireyleri doyuma ulaştırıcı sıcak ve samimi alanları kapsar (Ergin, 2000).

Bireylerin evlilik ilişkisinden aldıkları mutluluk evlilik doyumunu olarak tanımlanmaktadır (Eskin,2012). Evlilik doyumunu çiftlerin evliliklerine dair bireysel değerlendirmelerini ve aralarında ki ilişkinin genel olarak sonuçlarını kapsamaktadır (Güngör,2007). Evlilik ilişkisinde algılanan kaliteye bağlı olarak bireyler arası karşılıklı iletişime yönelik, bireysel deneyim evlilik doyumunu olarak belirtilmektedir (Houser, 2009).

Sokolski ve Hendrick (1999)'in evlilik doyumunun tanımı, evliliğin içerisinde bulunan kişisel (bireylerin birbirleri ile iletişim biçimleri, cinsel yaşamlarındaki doyumları, birbirlerine gösterdikleri sevgi türleri) ve çevresel (problemleri, çalışmayı ve kazancı paylaşımları, eşitliğin verdikleri kararlarda mevcut olması) faktörlerden eşlerin edindiği psikolojik tatmindir (Buluş ve Bağcı, 2016).

Bireylerin evliliklerinden gereken tatmini ve doyumunu alması aralarındaki birlikteliğin sağlıklı yürümesi ve boşanma ile sonuçlanmaması için oldukça önemlidir. Çiftin ilişkilerine dair duyduğu mutluluk ve tatmin duygusunun seviyesi onların evliliklerinden aldığı doyumunu ifade eder (Nichols, 2005; Akt. Koca ve Yüksel, 2017).

Evlilik doyumunu tanımları incelendiğinde birçok farklı açıklama mevcuttur fakat sıklıkla bireylerin evlilik akdi içerisinde ihtiyaçlarının karşılanması olarak ifade edilebilir. Kaplan (2016), doyumunu genel anlamı ile kişilerin içinde bulunduğu koşuldan memnuniyeti ve arzularının tatmin olma noktasına erişmesi olarak aktarmıştır.

Psikolojik ve biyolojik ihtiyaçların giderilmesi, evlilik kurumunun sağlıklı bir şekilde yürümesi açısından oldukça önemlidir. Bu ihtiyaçların karşılanması ve ilişkide ki beklentiler çiftlerin evlilik doyumları ile doğrudan ilişkilidir (Çatal ve Kalkan, 2019).

Bireyin ihtiyaçlarının sağlanmasını evliliğin temeli olarak ifade edebilir (Üncü,2007). Özgüven (2014), yaptığı çalışmada evlilik doyumunun, evliliğin gerçekleştirilmesi ihtiyaçlarından hareketle, bireylerin cinsellik üzerinden biyolojik ihtiyacını, sevgi ve aidiyet ihtiyaçlarının üzerinden psikolojik ihtiyacını ve paylaşımlarını, destek bakımından sosyal ihtiyaçlarını ele alarak yaşam gereksinimlerinin elde edilmesi hedefleri olarak belirlendiğini ifade etmektedir. Evlilik doyumunu kişilerin ilişkileri içinde duydukları beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanma derecesi olarak tanımlanmaktadır. Sokolski ve Hendrick (1999), kişisel ihtiyaçları, eşlerin kendilerini birliktelik içinde ifade edebilme, sevgiyi gösterme ve cinsel doyum gibi ihtiyaçlar olarak belirtirken, çevresel ihtiyaçlarıysa, evlilikte eşler tarafından alınan kararların eşitliği, sorunların paylaşımı ve bütçe gibi ihtiyaçları olarak ifade etmişlerdir.

Rosen ve Grandon ise evlilik doyumunun belirleyici faktörleri olarak üç ana etmen olduğunu öne sürmüştür. “Bunlar, yeterli miktarda karşılıklı sevgi, eşlerin yeterli derecede birbirlerine bağlılıkları ve eşlerin ebeveyn olmak ve taşıdıkları inançlar konusunda tatminkâr bir ilişki içerisinde olmak olarak tanımlanmıştır” (Taşköprü, 2013).

Bir başka bir durumda, evlilik doyumunu ilişki içindeki gelecek planları, iş bölümü, gelir gibi farklı alanlarda eşlerin tatmin olma seviyeleri olarak ifade edilebilir. Buna ek olarak, eşlerin ilişkinin bütününde hissettikleri öznel hoşnutluk ve mutluluk duygularıdır (Robins, Caspi ve Moffitt, 2000). Evlilikte yaşanan doyumsuzluk ve

hoşnut olmama hali eşlerin ve sahip oldukları çocukların ruhsal ve fiziksel sağlığını olumsuz yönde etkiler. Bu nedenle eşlerin evlilikten aldıkları doyumun yüksek oluşu hem toplum huzuru hem aile bireylerin psikolojik sağlıkları hem de evliliklerinin geleceği açısından oldukça önemlidir (Güleç, 2012).

Literatüre bakıldığında evlilik doyumunu ile benzer birçok kavramın yakın anlamlarda kullanıldığı görülmektedir. Evlilikteki mutluluk, evliliğin başarısı, doyum ve tatmin gibi kavramlar evlilik uyumu kavramı ile beraber ele alınmış olup daha sonraki dönemlerde aralarındaki farkların ayrımı netleştirilerek, birbirinden farklı değişkenler olarak değerlendirilmiştir (Kastro, 1998).

Özellikle evlilik doyumunu ve uyumu sıklıkla karıştırılan kavramlardır. Uyumlu olan bir evliliğin, aynı oranda doyum sahibi olduğu düşünülmektedir. Fakat evlilik doyumunu ve evlilik uyumu aynı kavramlar olmamakla beraber birbirlerini anlam bakımından karşılamamaktadır. Evlilik uyumu, evlilikte mutluluk, doyum gibi kavramları kapsayan daha geniş bir yelpazeyi temsil etmektedir (Kastro, 1998).

Evlilik doyumunu, eşlerden ziyade bireylerin algısını içeren bir nitelikte olmakla beraber kişilerin evlilik ilişkilerinin bütün yönlerinde hissettikleri öznel hoşnutluk ve mutluluk duygularıdır (Hawkins, 2005). Evlilik doyumunu eşlerin kendilerini evlilik yaşamlarında mutlu hissetmeleri olarak açıklanmıştır (Tezer, 1986). Eşlerin evlilikteki işlevselliği ve başarısı ise genel anlamda evlilik uyumu olarak tanımlanmıştır (Kubat, 2012).

2.1.3.Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

Heyman, Sayers ve Bellack (1994), evlilik doyumunu, eşlerin evlilikleri süresince mutlu olarak ifade edişlerinin yanı sıra kişilerin gereksinimlerinin doyurulmasına yönelik bir değerlendirme olarak da ele almaktadır. Bununla birlikte, bireyin sahip olduğu evlilik ilişkisi içinde, sosyal ve kültürel alanların getirdiği görev ve beklentileri ne derecede sağlayabildiği ile evliliğin gereksinimleri de yakından alakalıdır (Öz ve Tatar, 2020).

Evli bireyler, evlilikleri öncesindeki yaşamlarını da göz önünde bulundurduklarında evliliklerindeki memnuniyetlerine yönelik fikir yürütmektedirler. Bu faktör ele alındığında evlilikte ki doyumun sosyokültürel bağlamdan da etkilendiği olgusu öne çıkmaktadır (Rebello, Silva Jr. ve Brito, 2014).

Evlilik doyumu, evliliğe etki eden çok çeşitli bileşenlere bağlanmıştır. Bazı araştırmacılar evlilik doyumunun, çiftlerin evliliklerine yönelik duygularının bir raporu olduğunu iddia etmişlerdir (Johnson, White, Edward, ve Booth, 1986; Akt. Kirby, 2005).

Literatüre bakıldığında, evlilik doyumu ile ilgili birçok araştırmanın olduğu ve birçok araştırmacının bu konu üzerine eğildiği görülmektedir. “Evlü bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumu ilişkisinin incelenmesi” (Kubat, 2012), “Yardım arama tutumu ve evlilik doyumu arasında ki ilişki” (Çınar, 2008), “Bilişsel çarpıtmalar ve evlilik doyumu” (Çetin, 2010), “Nedensellik – Sorumluluk yüklemeleri ve evlilik doyumu ilişkisi” (Günay, 2007), “İletişim çatışmaları ve cinsiyetin evlilik doyumu üzerinde ki etkisi” (Curun, 2006) incelenen birçok konudan bazılarıdır.

Türkiye de evlilik doyumu üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde, araştırmaların yoğunlaşmasına ilişkin başlangıç tarihinin doksanlı yılların başları olduğu görülmektedir (Güven, 2005). İlişkide gerçekçi olmayan beklentiler (Çetin, 2010), aile içinde problem çözme (Canel, 2007), cinsiyetlerin edindiği roller (Curun, 2006; Çınar, 2008), cinsiyet rolü ve cinsiyet, eğitim düzeyi, eş üzerinde ki benzerlik algısı (Yaşın Dökmen ve Tokgöz, 2002), kişilik özellikleri, evlilik üzerine beklentiler, problem çözme yöntemleri ve evliliğin algılanış biçimi (Şener ve Terzioğlu 2008) gibi birçok değişkenle evlilik doyumu arasında ki ilişki incelenmiştir (Çatal, 2019). Ek olarak, daha gelişmiş topluluklarda yürütülen bazı araştırmalarda, evlilik de sorumlulukların paylaşımının evlilik doyumu üzerine etkisi olduğu belirtilmiştir (Bacanlı ve Terzi, 2015).

Bu alanda yapılan farklı araştırmalarda ise ortak karar verme, psikolojik ve cinsel yakınlık, kaliteli iletişim, çatışma kontrolü, saygı, güven, empatik anlayış ve eşitlik gibi kavramların da evlilik doyumu üzerinde etkisi üzerinde durulmuştur (Mackey ve O’Brien, 1995). Yapılan başka bir çalışmada evlilik doyumları yüksek olan çiftlerin, yaşam doyumları ve olumsuz hayat koşullarına karşın dayanıklılıkları yüksek olarak belirlenmiştir (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000). Bir diğer araştırmada ise Çiftlerin kişilik özelliklerinin evlilik doyumlarını etkilediği belirtilmiştir (Young ve Klosko, 2016).

Evlilik doyumuna etki eden ve yordayan birçok faktör literatürde mevcuttur ve bunlardan biride evli bireylerin birbirine karşı sadakatleridir. Demet Polat’ın (2006) yaptığı “Evlü Bireylerin Evlilik Uyumları, Aldatma Eğilimleri ve Çatışma Eğilimleri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” araştırmasında aldatma

eğilimleri fazla olan bireylerin evlilik doyumlarının daha az olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Bedir, 2018). Benzer bir şekilde, Kubat, 2012 evlilik doyumu ve aldatma eğilimini ele aldığı çalışmasında, iki değişkenin aralarında olumsuz yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Bu durum, evlilikte doyum azaldıkça, aldatma eğiliminde bir artış olduğunu ifade etmektedir. Literatürde yer alan başka bir araştırmada ise evlilikte deneyimlenen mutsuzluğun, evlilik dışından bir bireyle telafi edildiğine yönelik sonuçlar tespit edilmiştir (Atkins, Baucom ve Jacobson, 2001).

2.2 Aldatma

2.2.1 Aldatmanın Tanımı ve Aldatma Eğilimi

Bir kaynakta sadakatsizlik yani aldatma “yakın ilişki bağına tehdit eden gizli cinsel, romantik veya duygusal ilişki” olarak karşımıza çıkmaktadır (Gurman, 2002; Akt. Seyfi, 2017).

Sadakatsizlik taraflardan birinin ikili ilişki içerisindeki fiziksel ya da duygusal yakınlık düzeylerini belirleyen normları ilişki içinde olmayan başka biriyle ihlal etmesi durumu olarak tanımlanır (Drigotas ve Barta, 2001). Aldatma olgusu çok yönlü ve karmaşık bir olgu olarak ortaya çıktığı bütün durumlarda eşlerin aileden gelen köklerinin etkisini, bireysel özelliklerini, kişiye özel ilişki meselelerini kapsadığı gibi farklı aldatma çeşitlerinde gözlemlenen ortak faktörleri de bulundurur (Weeks, Gambescia ve Jenkins, 2003).

Buna benzer olarak, Atwood ve Schwartz (2002), (Infidelity) aldatma kavramını çiftlerin birbirlerine bağlılık göstermek adına vardığı anlaşmayı ilişki dışından başka bir kişiye yönelik olarak davranışsal, fiziksel veya duygusal tutumlar ile içinde buldukları ilişkiyi tehlikeye atacak şekilde yakınlık içermesi olarak tanımlamışlardır.

Evlilik içinde aldatma, çiftlerden biri tek eşliliğe inanırken diğerinin tek eşliliği eşinden gizli bir şekilde ihlal etmesi durumudur (Lusterman, 2005). Romantik ilişkide sadakatsizlik, ilişkinin düzeni üzerinde bir tehlike olmakla birlikte güçlü duygusal tepkilerin kaynağıdır. (Buss, 2000).

Aldatılma ve aldatma, çift terapistlerinin sıklıkla karşılaştıkları bir sorundur (Bischoff, 2003) bu sebep evliliklerin bitişinde yadsınamaz şekilde önemli bir etkiye sahiptir (Shackelford, 1998). 1986 yılında Betzig, evliliklerin bitmesi hakkında yaptığı 160 ülkeyi kapsayan çalışmaların etnografik olarak derlemesini çalışmasında,

aldatmanın evliliklerin sonlanmasında en yaygın nedeni oluşturuyor oluşu ortaya konmaktadır (Seyfi,2017).

Yapılan çalışmalarda aldatmanın daha çok evlilik, sevgililik gibi ya da yakın ilişki içinde bulunan iki kişiden birinin aralarındaki cinsel tek eşlilik anlaşmasını ihlal etmesi ile ölçülür (Hertlein, Wetchler ve Piercy, 2005; Akt. Seyfi, 2017).

Dünya genelinde seks kavramı ikili ilişki ya da evlilik dışında yaşandığında onaylamamasına rağmen, birçok insan tek eşli ilişki yaşamamaktadır (Polat,2006). Bazı bireyler öncelikli olarak sürdürmek istediği ilişkilerine rağmen, ilişki dışından olan bireylerle cinsel ilişki yaşar (Sprecher, 1998). Ancak, sadakatsizliği yalnızca cinsel ilişki olarak indirgeyip değerlendirmek ve tanımlamak doğru değildir (Blow ve Hartnett, 2005b).

Araştırmacılara göre, evlilik içine dahil olmayan ilişkilere dikkat çekilişinin en önemli sebeplerinden biri, bu tip ilişkilerin evliliğin birliği üzerine fazlaca zarar vermesinden kaynaklıdır (Olson, Russell, Higgins-Kessler ve Miller, 2002).

Sosyal bilimler ile ilgilenen çalışmacılar, aldatma olgusunu, yaygınlığına ve uzun geçmişine rağmen son 30 yılda çalışmaya başlamışlardır. Çok merak edilen ve yaygın bir konu olmakla beraber üzerine çalışması zor bir konu oluşu ile alakalı olduğu düşünülmektedir. Yapılan araştırmalar birbirinden ayrı perspektiflere sahiptir bu sebeple çok eşlilik araştırmaları genel anlayışa uymamakla beraber sistematik değildir (Atkins, Dimidjian ve Jacobson, 2001).

“Türkiye İstatistik Kurumunun 2006 yılında boşanma sebepleriyle ilgili yayınladığı dosyada aldatma/aldatılma boşanma nedenleri listesinin en başında yer almaktadır.” (Kubat, 2014). Eşlerden birinin evlilik ilişkisi içerisinde iken bir diğerini aldatmasının birlikteliklere üzerinde yıkıcı sonuçlarına rağmen sıklıkla yaşandığı bilinmekle beraber yaygın bir durumdur (Vangelisti ve Gerstenberger, 2004).

Farklı ülkelerde, evli çiftler ile yapılan ilk araştırmalarda (Kinsey, Pomeroy, Martin ve Gebhard, 1953) kadınların %25 inden daha fazla bir oranının, erkeklerinse yarısının 40’lı yaşlara geldiklerinde aldatma davranışı sergiledikleri bulunmuştur. Ülkemizde evlilik akdi içerisinde eşleri aldatma yaygınlığı ile alakalı çalışmaların sayısı pek fazla olmamakla beraber, evlilik, beraberlik gibi yakın ilişkilerde yaşanan aldatma konusunda daha kapsamlı araştırmaların başladığı gözlemlenmektedir (Öz ve Tatar, 2020).

Aldatma evlilik ilişkisinde sıklıkla karşılaşılan bir problemdir. Medyada ve popüler basında sıklıkla işlenen bir kavram oluşuna rağmen sadakatsizlikle ilgili

çalışmalar oldukça zahmetli ve zordur. Sadakatsizliğin karmaşık olan doğası düşünüldüğünde bunun beklenilebilir bir durum olduğu oldukça açıktır (Atkins, Baucom ve Jacobson, 2001). Aldatmanın işlendiği araştırmalardaki genel düşünce bu hususda cevaplanması gereken birçok soru olduğudur (Blow ve Hartnett, 2005b). Aldatmanın ilişki içinde yaygınlığına rağmen bu konu ile ilişkili alan yazında araştırma sayısının yeterli olmayışı dikkat çekmektedir (Atkins ve ark, 2001).

Kadınlara nazaran erkeklerin daha çok evliliğin dışındaki ilişkileri deneyimlediği saptanmıştır (Egan ve Angus, 2004). Bunun yanında, aldatma konusunda yürütülmüş araştırmaların ortak özelliği ele alındığında, erkeklerin evlilik dışında ilişki sahibi olma yüzdesinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir (Wiederman, 1997). Yine Wiedermanın 1997 de Amerika'daki evli çiftlerin %15-25'i üzerinde yürüttüğü çalışmada kadınların %11.6'sının, erkeklerin ise %22.7'sinin yasak ilişki yaşadıklarını gözler önüne sermiştir. Ancak evliliğin ilk bir yılı içerisinde aldatmanın sıklığının ileriki yıllara oranla düşük olduğu sonucunu belirtmiştir.

Atwood ve Seifer (1997) de, çalışmalarında evli kadınların yarısının, evli erkeklerin ise yarısından fazlasının evlilikleri boyunca bir dönem yasak ilişki yaşadığını söylemektedir. 10 yıl boyunca evliliklerini yürüten kişilerin bu süre boyunca ortalama olarak bir ya da birden fazla seferde aldatılma veya aldatma durumu deneyimledikleri belirtilmiştir (Lawson ve Samson, 1988).

Yakın çevrelerinde evlilikte sadakatsizliği destekleyen arkadaşı olan bireylerde aldatma davranışı daha sık gözlemlenmektedir (Çavuşoğlu, 2011). Ek olarak, geçmişte aldatma davranışını deneyimlemiş bireylerde bu eğilim tekrarlama durumlarına sebep olabilir. (Buunk ve Bakker, 1995).

Aldatma birçok toplum tarafından dünya üzerinde onaylanan bir kavram değildir bu göz önünde bulundurularak, Blow ve Hartnett (2005) yaptıkları çalışmada bu konu da yapılan araştırmalarda mümkün olduğunca katılımcılardan kimlik bilgisi alınmadan yapılması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Katılımcıların kimliğinin sadece araştırmacıya açık olduğu nitel araştırmalarda ise çalışmayı yürütenler fazladan zaman ve çaba harcamaları gerekmektedir (Polat, 2006). Gizlilik koşullarının özenilerek ve sıkı bir şekilde ayarlanması kişilerin ölçeklere verdikleri yanıtların dürüstlüğü ve doğruluğu anlamında ciddi bir önem arz etmektedir.

Çalışması zor bir konu olup yapılan araştırmalar her ne kadar sınırlı olsa da geçmişten günümüze evliliklerin sonlanmasında büyük ve önemli bir rolü olan aldatma ve ilişkili konu ve kavramların araştırılmasına ihtiyaç olduğu gibi aldatmanın

kişilik yapısı ile arasındaki ilişkiye de odaklanılması gereken çalışmaların varlığına da ihtiyaç duyulmaktadır (Zare, 2011).

Aldatma birçok toplumda mahremiyet çerçevesinde ele alınan bir konudur. Aldatma eğilimi ve aldatma ile alakalı yapılan araştırmalar literatürde yeni yeni yer almaya başlamıştır. Literatürde aldatma eğilimi konusunda yürütülmüş bazı çalışmalar mevcuttur. Yapılan bazı çalışmalar şu şekildedir; “Evli bireylerde aldatma eğilimi, bilişsel duygu düzenleme ve kişilik özellikleri” adlı çalışmanın bulgularında bilişsel duygu düzenleme de diğerlerini suçlama ve plana tekrar odaklanma ve kişilik özelliklerinde nerotizm ve öz denetim alt boyutlarının aldatma eğilimi üzerinde ki etkisi gözlemlenmiştir (Şatıroğlu, 2017). “Evli bireylerin evlilik uyumları, aldatma eğilimleri ve çatışma eğilimleri arasında ki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi” çalışmasında Polat (2006) evlilik uyumunu, negatif yönde etkileyen değişkenlerin aldatma eğilimi ve çatışma eğilimi olduğunu tespit etmiştir. “Evli bireylerde romantik kıskançlık düzeyi ve aldatma eğilimlerinin şema terapi modeli çerçevesinde değerlendirilmesi” adlı çalışmada erkeklerde aldatma eğilimini yordayıcı faktörün zedelenmiş özerklik şema olduğunu bulurken kadınlarda reddedilmişlik ve kopukluk şemaları olduğunu tespit etmiştir (Tortamış, 2014). “KKTC’de evli bireylerin evliliğe karşı tutumları, çatışma ve aldatma eğilimlerinin incelenmesi” isimli araştırmanın bulguları, çatışma ve aldatma eğilimlerinin evlilik uyumu ile aralarında negatif bir ilişki olduğunu belirtmektedir (Salman, Karaaziz ve Keskindağ, 2018). Kantarcı 2009’da yaptığı “Bağlanma stilleri ve aldatma eğilimi arasında ki ilişkinin niteliği” araştırmasında güvenli bağlanmış bireylerin, güvensiz bağlanmış olanlara göre aldatmaya eğilimlerinin daha az olduğunu bulunmuştur. Son olarak, Kubat (2012) tarafından yapılan “Evli bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumu ilişkisinin incelenmesi” adlı çalışmada aldatma eğilimi ve evlilik doyumu arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

2.2.2 Aldatmanın Nedenleri

Evlilik doyumu ve aldatma kavramı arasında yapılan araştırmalarda ciddi bağlantılar saptanmıştır (Atkins, Boucom ve Jacobson, 2000; Akt. Polat, 2006). Bir araştırmada evliliklerinden “pek mutlu olmayan” bireylerin, evliliklerinden “çok mutlu olan” bireylere göre çok daha fazla aldatmaya yöneldikleri veya sadakatsizlik yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır (Kubat,2012).

Evlilik içerisinde sahip olunan duygusal ve cinsel ilişkinin kalitesinde düşüklük ya da evliliğin kendisinden alınan düşük tatmin aldatmanın sebeplerinden olabilmektedir. Aldatmaya dair en kabul gören ve yaygın olan kavramlardan biri de evlilikteki çatışmalar ve mutsuzluktur (Kantarıcı, 2009).

Bu alanda cinsiyet farkına bakıldığında ise evlilikten düşük doyum alan erkeklerin kadınlara oranla daha fazla aldatma davranışında buldukları ve bu davranışın sebebinin duygusallıktan daha çok cinsel bir aldatma davranışı olduğunu belirtmiştir (Glass ve Wright, 1985).

Aldatma için olan motivasyonlardaki cinsiyet farklılıkları aldatan kadınlar arasında, aldatan erkeklerden daha yüksek bir eğilimdedir. Erkeklerin duygusal motivasyonlardan ziyade daha çok cinsel açıdan aldatmaya eğilimleri olduğu rapor edilmektedir (Drigotas ve Barta, 2001). İlişkinin hayal ettikleri seyirde işleme, istek ve egolarını tatmin etme, yeni heyecan ve yenilik arayışı, çevrelerinde bulunan ve ciddi ilişki istemeyen kadınların varlıkları, karşı tarafın çekiciliğine yenilme, anlık tatmin duygusu ve intikam alma duygusu sıklıkla erkeklerin sadakatsizlik sebepleri arasında bulunmaktadır (Norment, 1998).

Kadınların aldatma eğilimleri incelendiğinde ise cinsiyet arası farklılıklar görülmektedir. Kadınların sanılanın aksine aldattığı fakat bu durumun daha az konuşulduğu bir durum ortaya çıkmaktadır. Kadınların aldatma nedenlerininse daha çok duygusal olarak ihmal edildiklerini düşünmeleri, kendilerine güvenlerini artırma istekleri, heyecan arayışı, cinsel tatminsizlik yaşamaları, partner veya eşlerinden daha iyi maddi bir statüye sahip olan biri ile olma arzuları ve ev işleri, sorumlulukların yükünden kurtulma istekleri olduğu görülmektedir (Norment, 1998).

Başka bir deyişle, aldatmanın nedenlerinin cinsiyetlere göre farklı oluşunun genel açıklaması, erkeklerin aldatması rastlantısal olarak değişmekte olup ve duygusal anlam içermemekle beraber kadınların aldatma davranışı duygusal yakınlık gereksiniminden kaynaklanmaktadır (Allen ve Baucom, 2004).

2.3 Kişilik

2.3.1 Kişilik ve Kişilik Özelliklerinin Tanımı

İnsanoğlu kolay anlaşılamayan, biricik ve karmaşık bir canlıdır. Onun bu biricikliğinin sebebi ise kişilik adı verilen ve insanı başkalarından ayırt eden farklı ve şahsa özgü özelliklerin tamamıdır. Yaşayan her insanın duygu, düşünce ve çevredeki yaşam olaylarına yaklaşımı birbirinden farklıdır. Tüm bu farklılıkların nedenleri

arandığında ise “kişilik” adı verilen kavramın altının çizildiği görülmektedir (Özsoy ve Yıldız, 2013).

Kişilik faktörünün meydana gelişinde kalıtsal mı yoksa çevresel faktörler mi daha etkili hala uzmanlar arasında bir tartışma olarak gündemini korumaktadır. Bu konuda, alanda çalışanların birbirlerinden farklı görüş ve düşünceleri olsa da ilgili kaynaklar kişiliğin oluşumunda hem çevresel hem kalıtsal özelliklerin bu duruma etki ettiğini göstermektedir (Robbins ve Judge, 2012). Bu yönde bakıldığında, kişiliğin değişimi ve gelişimi, çevre, kalıtım gibi birbirinden çok farklı faktörlerle değerlendirmek gerekmektedir. (Luthans, 2010).

Kişilik denince akla çoğunlukla mizaç ve karakter de gelmektedir. Fakat kişilik, karakter ve mizaç her ne kadar sıklıkla beraber anılsalar da birbiri ile aynı kavramlar değildir. Mizaç, doğuştan sahip olunan yani kalıtımla geçen ve hayat boyu çok az oranda değişkenlik sağlayan yapısal özellikler bütünüdür. Karakter ise, doğuştan gelen mizaçla birlikte yetiştirilme tarzı ve çevresel faktörlerin etkisi ile öğrenilerek gelişen tutumlardır, bu nedenle süreç içinde değiştirilebilecek özellikleri kapsar. Kişilik ise, kalıtsal olarak edinilen mizaç ile sonradan sahip olunan karakterin birleşimi ile açıklanabilir (Kolat, Çelik Erden, Uzun, Akçakaya ve Sevindik, 2015).

Kişilik kavramı, üzerinde değişiklik yapamayacağımız, zekâ, genetik yapı, cinsiyet, mizaç, biyolojik özellikler, yaş ve bunun gibi birçok içsel faktörlerin ve bazılarının üzerinde bazen belli etkiler yapabileceğimiz, eğitim, inanç, kültür, sosyal çevre, yaşam deneyimleri, aile ve bunun gibi birçok çevresel faktörlerin oluşturduğu bütünün etkileşimi ile meydana gelir. Çok karıştırılan mizaç ve kişilik kavramındaki temel ayrım ise mizaç yapısal olarak değiştirilemez özellikleri üzerinden meydana gelen kişilik, değişebilir ve dinamik bir yapıdadır (Selçuk ve Yılmaz, 2016).

Çevrenin etkisi ve doğuştan getirilen temel kalıtsal özellikler etkisi ile bireyin kişiliği şekillenir. Kişilik, çevrenin ve bu temel yapı ile arasında gelişen sürekli etkileşimi meydana gelir. Bireylerin davranış tarzları doğuştan itibaren vardır fakat tüm bu davranışların pekişmesi, tekrarlanması ve birikimi ile kişilik yapısı oluşmaktadır (Saygın, 2010).

Doğan Cüceloğlu'nun (2002) tanımlamasına göre ise kişilik, bireylerin dış dünya ve kendisi ile kurduğu, kendi içerisinde tutarlı olan, kişiyi diğer bireylerden ayıran ve kalıplaşmış bir ilişki durumu olarak açıklanabilir (Kırdök ve Doğanülkü, 2018).

Bireyi başkalarından ayıran kendisine özgü özelliklere “kişilik” denir. Kişi bu özellikleri dıştan ve içten gelen uyaranlarla geliştirir yani bunlar aslında davranış, tutum ve duygu örüntüleridir. Buna göre bireye özgü özelliklerin bütünü kişilik kavramı olarak adlandırılır (Sayar ve Dinç, 2009; Akt. Seyfi,2017).

Sıklıkla kullanılıyor olması ve bilimsel tanımına yönelik birbirinden farklı yaklaşımlar ile değerlendirilmesine rağmen, kişiliğin bir çerçevede genel bir açıklaması yoktur. Kişilik, kişinin ilgilerini, yeteneklerini, tutumlarını, fiziksel görünümünü ve çevresi ile olan etkileşimini kapsamaktadır (Karaman, Doğan ve Çoban, 2010).

Kişiliğin yapısı üzerine yapılmış olan erken çalışmalarda, bireyin utangaç, agresif, itaatkâr, tembel, hırslı, sadık ve çekingen olarak davranışlarını kapsayan kalıcı özellikleri tanımlanmaya ve etiketlenmeye çalışılmıştır. Birileri bu özellikleri çok sayıda durumda gösterdiğinde onlara o kişinin kişisel özellikleri denmektedir (Robbins ve Judge, 2013).

Kişiliklerin yansıttıkları kişilik özellikleri; açık yürekli, sakin, neşeli, telaşlı, sabırsız, sabırlı, umursamaz, rekabetçi, nazik, iddialı gibi sıfatlar ile tarif edilebilir. Buna göre kişilik özellikleri birden fazla farklı sıfat ile ifade edilebilmektedir. Bu nedenle, kişilik üzerine çalışan araştırmacılar her ne kadar benzer noktalarından yararlı olsalar da kişiliği birbirlerinden ayrı şekilde tanımlarlar (Özsoy ve Yıldız, 2013). Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda kişiliğe daha iyi hâkim olabilmek için kişiliğin özelliklerine bakmak ve onları açıklamak daha faydalı olacaktır.

Kişilik özellikleri bireyleri, birbirlerinden ayrı kılan faktörler olarak değerlendirilir. Bu durum, kişilerin nispeten tutarlı ve özgün özellikler sergilemelerinden kaynaklanır. Kişinin davranış şekillerinin de ki belirgin özelliklerinin sıkça ve kısa olmayan bir sürede değişmiyor oluşu kişinin nispeten tutarlı davranışlarının kişilik özellikleri olarak yorumlanmasını sağlar (Greenberg, 1999).

Alanyazın incelendiğinde son yıllarda en çok üzerinde durulan kişilik kuramının Big Five Personality Theory (Beş Faktör Kuramı) olduğu söylenebilir. Bu yaklaşımın temeli algılanan birbirinden farklı kişilik özelliklerinin çeşitli kültürler üzerinde sahip olunan günlük yaşamda kullanılan söylemlere yansıtacağı ve kişisel farklılıkların kullanılan dilde farklı kelimeler olarak kodlanacağı fikri oluşturmaktadır. Kısa bir şekilde ifade edildiğinde, beş faktör modeli; içe dönüklük - dışa dönüklük, hırçınlık - yumuşak başlılık, dağınıklık - sorumluluk, dengesizlik - duygusal dengelilik ve deneyime kapalılık - deneyime açıklık şeklinde beş alt boyutu kapsamaktadır.

Alt boyutlar ele alındığında, birinci alt boyut olan dışa dönüklük, girişkenlik, heyecanlılık, konuşkanlık ve sosyallik özelliklerini yansıtır. İçe dönük bireylere oranla dışa dönük bireyler daha çok enerjiye, pozitif etki ve olay beklentilerine sahip olurlar ve ödül konusunda daha duyarlılık gösterirler. İkinci alt boyut olan yumuşak başlılık, nazik, merhametli, saygılı, esnek, güvenli, ince ve alçak gönüllü olma gibi özellikleri kapsar. Yumuşak başlılığın tersi olan hırçınlık boyutuna sahip bireylerin ise kaba, kötümser, merhametsiz, iş birliğine açık olmayan, güvensiz, çıkarıcı ve öfkeli olma özelliklerine sahip olduğu belirtilmektedir. Üçüncü alt boyut olan sorumluluk, yeterlilik, başarı çabası içinde olma, görev sahibi davranış, disiplinli olma, tedbirli olma ve düzenlilik gibi özellikleri içerir. Sorumluluk özelliğinin zıttı sorumsuzluk boyutunda ise kişiler enerji ve özdisiplin yetersizliği sebebi ile standartlarını oluşturmada zorluk çeken ve kendini yeterince organize edemeyen bireyler olarak değerlendirilirler. Dördüncü alt boyut olan Duygusal dengesizlik, nörotisizm olarak ifade edilir. Endişeli, kaygılı, güvensiz olma, sınırlı ve kendisi ile sürekli olarak uğraşma gibi özellikleri içinde barındırır. Nevrotik tanısı sahibi bireylerin yapılan çalışmalarda, duygusal dengesizlik alt boyutundan daha yüksek puanlara sahip oldukları gözlemlenmiştir. Depresyon, kaygı, sıkıntı, kırgınlık gibi duygular duygusal dengesizliğin temelinde yer alır. Son alt boyut olan deneyime açıklık, meraklı, cesur, bağımsız, analitik, liberal, değişiklikten hoşlanan, geleneksel olmayan ve ilgi alanı geniş bireylerin özelliği olarak tanımlanır. Deneyime açıklığın tersi yönünde özelliklere sahip olan bireyler ise basit, yüzeysel, kişiler arası ilişkilerinde geleneksel tutumları olan, sade bireyler olarak tarif edilebilir (Atak, 2013).

İçe dönük olmayan kişilik özellikleri sergileyen bireylerin genellikle içe dönük olmayan kişilik özelliklerine sahip kişi davranışlarını yansıtılmaları beklenir. Kişilik içi süreçlerse nasıl hissedeceğimizi, nasıl davranışlar sergileyeceğimizi etkileyen ve içsel olarak geliştirdiğimiz tüm güdüsel, bilişsel ve duygusal süreçleri kapsar. (Padır, 2015; Akt. Şatıroğlu, 2015).

Dinamiklik arz ediyor oluşu kişiliğin bir diğer özelliğidir. Kişilik özelliklerinde ki tutarlılık yine bu özelliklerin değişmeyeceği anlamını taşımamaktadır. Çünkü çevresel faktörler kişilik üzerinde değişiklikleri meydana getirebilir (Başaran, 2000). Bu göstermektedir ki, aslında kişilik özelliklerinin tutarlı oluşu bireyin kişilik özelliklerinin hiç değişmeyeceği anlamına gelmemekle beraber bu özelliklerin ve davranış eğilimlerinin sıkça değişmeyeceğini ifade eder.

Özetle, kişinin çoğunlukla yansıttığı kişilik özelliklerinin, gelecekte ve geçmişte olan davranışları ile arasında büyük çelişki yaşaması beklenemez. Bu çerçeveden bakıldığında, kişilerin belirli durumlara karşı duygusal duruşlarının ve düşünce yapılarının değişme süreci kısa değildir ve bu durumda kısa bir süre içerisinde değişikliklerin ortaya çıkması olası değildir. Bu sebeple, kişilik özellikleri bir süreklilik arz etmekle beraber gelip geçici değildir (Greenberg, 1999).

2.3.2. Kişiliğin Evlilik Doyumu ve Aldatma Üzerinde ki Etkisi

Literatür incelendiğinde kişilik özelliklerine dair araştırmaların yaygınlığı gözlemlenmektedir. Bu alanda yapılan araştırmalardan bazılarının konuları ve araştırmacıları şu şekildedir; Buss ve Shackelford (1197)' de yaptıkları araştırmalarında, aldatma ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Karney ve Bradbury 1997 yılında yaptıkları başka bir çalışmada, ilişki doyumu ve kişilik özellikleri arasında ki ilişkiyi araştırmışlardır. Bouchard, Lussier ve Sabourin 1999 da ele aldıkları çalışmalarında, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu arasında ki ilişkiyi araştırmışlardır. White, Hendrick ve Hendrick 2004'te yaptıkları araştırmalarında kişilik özellikleri ile yakın ilişkiyi çalışmışlardır. Aydoğdu 2010 yılında yaptığı çalışmasında romantik ilişkileri kişilik özellikleri perspektifinden incelemiştir. Budak 2011'de yaptığı araştırmasında ise aşka dair tutumların ve ilişki tatmininin, kişilik özellikleri ile arasındaki ilişkiye dair bir çalışma ortaya çıkarmıştır (Şatıroğlu, 2015). Solmuş (2004) yürüttüğü araştırmada sorumluluk düzeyleri düşük olan bireylerin yüksek olanlara göre partnerlerine karşı daha sadakatsiz olduklarını bulmuştur.

Literatürde genel olarak kişilik özellikleri, ilişki doyumu kavramı beraber ele alınmaktadır. Bununla beraber kişilik özellikleri ve evlilik doyumu arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmalar mevcuttur ve bu araştırmaların sonuçlarında iki değişkenin birbirini yordadığı görülmektedir.

Az sayıda beraber ele alınarak çalışılmış olan evlilik doyumu ve kişilik özellikleri araştırmalarında, içe dönük kişilik veya dışa dönüklük kişilik özelliklerine sahip olma, başarıya odaklı olma, tedbirli olma, negativistik özelliklere sahip olma, kaygılı olma, güvensizlik, anksiyöz özellikler yansıtma, nörotisizm seviyesinde yükseklik gibi kişilik özelliklerinin evlilik doyumu üzerinde ki etkisi üzerine incelemeler yapılmıştır. Bu araştırmalarda stres-reaktif, agresif olma durumu, nörotisizm seviyesinin yüksek olması, duygusal yönden tutarsız olma gibi

özelliklerin evlilik doyumunu negatif olarak etkilediği gözlemlenirken, yüksek olumlu duygulanım, dışa dönüklük, gelişime açık olmak ve kontrol düzeyinin fazla olması gibi kişilik özelliklerinin çiftlerin evlilik doyumlarını pozitif yönde etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır (Atak, 2013).

White, Hendrick ve Hendrick (2004) yılında kişilik özellikleri ile yakın ilişkileri inceledikleri araştırmalarının sonucunda, duygusal olarak dengesizlik kişilik özelliğinin evlilik doyumunu yordayan anlamlı bir değişken olduğunu ve yakınlık ve doyum ile nevrotik kişilik özelliği arasında pozitif olmayan bir korelasyonun olduğunu saptamışlardır. Buna ek olarak nevrotik kişilik özelliği taşıyan bireylerin duygulanımları daha sık olumsuz olduğundan ilişkiye bağlı kalmakta, ilişkiyi sürdürmekte zorlanabilirler ve ilişkilerini olumsuz yönde değerlendirebilir ve başka ilişkilere karşı daha açık olabilirler. Bazı araştırmaların sonuçlarına göre evlilik doyumunu ile nörotizm kişilik özelliği boyutunun ilişkili olduğu görülmektedir (Şatıroğlu, 2017).

Nörotizm kişilik özelliği, kadınlar için boşanma, evlilik doyumunu azaltma, evlilik dengesizliği, daha kısa ilişkiler ve olumsuz ilişkilendirme gibi çeşitli olumsuz ilişki değişkenleriyle ilişkilendirilmiştir (White, Hendrick ve Hendrick, 2004). Güngör (2007), yürüttüğü çalışmada kişilik özelliklerinden öz denetimin evlilik doyumunu üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir.

Aldatma ise çoğu zaman hem terapistler hem de meslekten olmayanlar tarafından kişilik özelliklerine bağlanmıştır. Genellikle kırılgan bir yapıya sahip olan erkek egosuna atıfta bulunma ihtiyacı, benlik saygısını destekleme ihtiyacını genel olarak bir psikolojik işlev bozukluğu olan narsisimle ilişkilendirmişlerdir. Ek olarak, aldatma ile düşük öz denetim arasında bir ilişki bulunmuştur (Buss ve Shackelford, 1997).

Schmitt (2004)'in aldatmaya yol açabilecek beş büyük kişilik özelliğinden gelen davranışların ilişkisini incelediği kültürler arası çalışmada, öz disiplin ve ulaşılabilirliğin aldatma ile ilişkisi ortaya çıkmıştır. Aldatma davranışını bu kişilik özelliklerinin düşük olması arttırmaktadır. Daha az stresli, iyimser ve daha az incinen bireylerin amaca dönük tutumlarının daha yoğun olduğu belirtilmektedir. Bahsedilen bu bireyler ilişkiden aldıkları doyumunu daha çok hissetmektedir (Cook, Cossilos, Robinson ve Dougherty, 2005; Akt. Polat, 2006).

Egan ve Angusun 2004'te yaptığı araştırmanın sonucunda, aldatan erkeklerin, nörotizm skorlarının düşük, dışa dönüklük skorlarının yüksek, aldatan kadınların

nörotizm skorlarının yüksek, dışa dönüklük skorlarının düşük olduğunu bulunmuştur. (Şatıroğlu, 2017). Yapılan başka bir çalışmada sorumluluk düzeyleri düşük olan bireylere göre sorumluluk düzeyleri yüksek olan kişilerin evliliklerinde daha sadık olduğu bulunmuştur (Solmuş, 2004).

Aldatma ve kişilik özellikleri arasında ki ilişki incelendiğinde, aldatma ile deneyime açıklık arasında pozitif bir ilişki gözlemlenmiştir. Yüksek seviyede narsisizm ve psikotizm ve düşük seviyede sorumluluk ile aldatma arasında ilişki saptanmıştır. Ek olarak nörotik kişilik özelliğinin aldatmaya yatkınlaştırıcı bir etkiye sahip olduğu desteklenmiş bulgulardandır (Buss ve Shackelford, 1997).

Nörotizimin bir kişilik özelliği olarak aldatma eğilimi üzerinde yordayıcı etkiye sahip olması, nevroitik kişilerin yıkıcı duygularla daha ilişkili, tatmin duygusu düşük ve duygusal olarak kararsız bireyler olmaları ile ilişkili olarak değerlendirilebilir. Ek olarak, nevroitik kişiler sıklıkla negatif duygulanımlar deneyimlediklerinden, ilişkiye bağlı kalma, sürdürme gibi durumlarda zorluk çekebilir, ilişkilerini olumsuz olarak değerlendirebilir ve diğer ilişkilere doğru yönelebilirler (Şatıroğlu, 2015). Çünkü bu alanda yapılan bazı çalışmalarda kişilik özelliklerinin nörotizm boyutunun evlilikte olan doyum ile ilişkili olduğu görülmektedir. İlişki doyumunu ve kişilik özelliklerinin çalışıldığı araştırmalarda, nevroitik boyutta ki kişilik özelliğinin boşanma, ilişki doyumunda azalma, kısa süreli ilişkiler, evlilikte yaşanan iniş ve çıkışlar gibi faktörler ile ilişkili olduğu saptanmıştır. (White, Hendrick ve Hendrick, 2004).

Öz denetim sahibi kişilerin, tedbirli, kararlı, planlı ve organize kişiler olduğu ifade edilmektedir. Bu tip özelliklere sahip kişilerin ilişki başlatmak için bireysel planları ve kuralları yönünde hareket etmesi olası olduğu için sahip oldukları yakın ilişkilerin kendi kontrollerinde ilerlediği söylenebilir. Bu sebeple, eğer evlilerse aldatmaya yönelmeleri büyük oranda beklenmektedir.

Aldatma ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir diğer çalışmayı yürüten Buss ve Shackelford (1997), aldatma ile düşük seviyedeki öz denetim arasında ilişki bulmuştur. 52 ülkede yürüttüğü çalışması sonucunda Schmitt (2004), ise öz denetim ile aldatma arasında ki ilişkinin evrensel olduğunu ifade etmiştir.

Alanda kişilik özellikleri, aldatma eğilimi ve evlilik doyumunu ile araştırmalar birçok diğer alanla alakalı olarak mevcut olsa da bu kavramlar sıklıkla beraber incelenmedikleri için kaynak konusunda literatür yeterli gelmemektedir. Genelde kişilik özellikleri ile ilişki doyumunu gibi kavramlar çalışıldığından evlilik doyumunu ve aldatma eğilimi ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki ile alakalı kaynak bulmak bu

araştırmanın zor noktalarından biri olarak ele alınabilir. Yapılacak bu çalışmada evli bireylerin evlilik doyumlarının, aldatma eğilimleri üzerindeki etkisine bakılmakla beraber kişilik özelliklerinin de bu iki kavram üzerindeki aracı etkisine bakılmak istenmektedir.

3. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Yöntem bölümünde örneklem, verilerin toplanma araçları ve araştırma deseni hakkında açıklamalar bulunmaktadır.

3.1 Örneklem

Araştırmanın örneklemini İstanbul'da yaşayan, 20-70 yaş arası, okuma yazma bilen ve evli bireylerden oluşmaktadır. Bu çalışmada, seçkisiz olmayan uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. TÜİK'in yayınladığı son rakamlar göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'de toplam evli çift sayısı 569 bin 459 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada çalışma grubunda yer alan katılımcıların sayısı toplamda 333 kişi olup, katılımcılar 222 kadın ve 111 erkek olmak üzere evli bireylerden oluşmaktadır. Yaşlarının ortalaması 40,91 gibi bir değer alırken en genç katılımcının yaşı 23 en büyük katılımcının yaşı ise 65 olarak saptanmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmada öncelikle evli bireylere "Bilgilendirilmiş Onam Formu" verilmiştir. Sonrasında katılımcılara, Sosyo-demografik Bilgi Formu, Evlilik Yaşamı Ölçeği, Aldatma Eğilimi Ölçeği ve On Maddeli Kişilik Ölçeği uygulanmıştır.

3.2.1 Sosyodemografik Bilgi Formu:

Sosyodemografik Bilgi Formu aracılığı ile katılım sağlayan bireylere ve eşlerine ilişkin; yaş, doğum yeri, yaşanılan yer, eğitim düzeyi, ekonomik durum, meslek bilgileri, evlilik yaşı ve evlenme şekli gibi bilgilerinin alınması amaçlanmıştır. Sosyodemografik Bilgi Formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

3.2.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ):

Bu çalışma kapsamında hayata geçirilen evlilik doyumu ölçeği "Evlilik Yaşamı Ölçeği" adını almıştır. Ölçeğin bu adı almasının esas nedeni, doyum kavramının Ölçeği uygulayan bireyler üzerinde yaratacağı değişik yorumlama ve etkilerin önüne geçmektir. (Tezer,1996).

Evlilik Yaşamı Ölçeği 10 maddeden oluşmaktadır ve bu maddeler ölçeği oluşturan tüm analizler den elde edilen puanlar üzerinden oluşturulmuştur.

Evlilik Yaşamı Ölçeğinin test tekrar test güvenilirliğinin katsayısı .85 olarak bulunmuştur. İç tutarlık katsayısı ilk uygulandığında .91 bulunurken, ikinci defa uygulanışında .89 olarak saptanmıştır. Evlilik Yaşamı Ölçeğinin bu sonuçları ele alındığında, güvenilirliğinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada ise Evlilik Yaşamı Ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı .88 olarak bulunmuştur.

3.2.3. Aldatma Eğilimi Ölçeği (AEÖ):

Ölçeği 2006 yılında Polat evli bireylerin aldatma eğilimlerini değerlendirmek hedefi ile geliştirmiştir. Ölçekte toplam 30 madde bulunmaktadır ve bu 30 maddenin 18'i aldatma eğilimini ölçerken, 12'si aldatma olarak kabul edilmeyen davranışları ölçmektedir. 4, 9, 10, 11, 14, 16, 17, 18, 20, 23, 27 ve 28. maddeler ters maddelerdir ve ters olarak puanlanmaktadır.

Ölçek 5'li likert bir yapıya sahiptir. Ölçekten en yüksek 150 ve en düşük 30 puan alınmaktadır. Yüksek puanlar aldatma eğiliminin fazla olduğunu yansıtmaktadır.

Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .95; iki yarı güvenilirlik .95 olarak saptanmıştır. Başka bir araştırmada ölçeğin cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .92 olarak bulunmuştur (Kantarıcı, 2009). Mevcut çalışmada ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .90 olarak tespit edilmiştir.

3.2.4. On-Maddeli Kişilik Ölçeği (OMKÖ):

On Maddeli Kişilik Ölçeği Gosling ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçek 10 maddeden oluşmaktadır ve sorumluluk, duygusal dengelilik, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve dışa dönüklük altında beş tane önemli kişilik özelliğini değerlendirmektedir. Yedi derecelmeli Likert tipli bu ölçeğin her alt boyutunda iki madde yer almaktadır.

Hasan Atak (2013) tarafından uyarlanan Türkçe ölçekte madde yük değerleri .67 ile .86 arasında değişim göstermektedir ve tersten kodlanması gereken maddeler mevcuttur. Bunlar 2,4,6,8 ve 10.maddelerdir. Ölçek puanlanırken her bir alt ölçek için toplam puan alınmaktadır. Bir bireyin temel kişilik özelliğini saptarken en yüksek puan aldığı alt ölçeğe ait kişilik özelliği kabul edilmektedir.

Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı, Yumuşak başlılık alt ölçeği için .81, Deneyime Açıklık alt ölçeği için .83, Sorumluluk alt ölçeği için .84, Dışa Dönüklük

alt ölçeği için .86, ve son olarak Duygusal Dengelilik alt ölçeği için .83 olarak bulunmuştur. Ölçeklerdeki iç tutarlılık kabul edilebilir bir oran içerisinde dir.

Ölçeğin başka bir denemesinde 54 katılımcı ile çalışılmış, değerlendirilen test tekrar test güvenilirlik katsayısı, Yumuşak başlılık alt ölçeği için ,87, Deneyime Açıklık alt ölçeği için ,89, Sorumluluk alt ölçeği için ,87, Dışa Dönüklük alt ölçeği için ,88 ve son olarak olarak Duygusal Dengelilik alt ölçeği için ,89 sonuçları bulunmuştur. Bunun sonucunda, OMKÖ'nün iç tutarlılığı olan ve kararlı ölçüm yapabilen bir ölçüm formu olduğu görülmektedir. Mevcut çalışmada ise iç tutarlılık katsayısı, Yumuşak başlılık alt ölçeği için .03, Deneyime Açıklık alt ölçeği için .06, Sorumluluk alt ölçeği için .47, Dışa Dönüklük alt ölçeği için .79, Duygusal Dengelilik alt ölçeği için .01 olarak bulunmuştur. Analiz sonucunda çıkan iç tutarlılık değerleri sebebi ile OMK ölçeğinin yalnızca dışa dönüklük alt ölçeği araştırmanın analizi kapsamında uygulanabilecektir.

3.3. Araştırma Deseni

Araştırmanın amacı, evli bireylerin evlilik doyumu ve aldatma eğilimi ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu araştırma nicel araştırma olup, araştırma deseni ilişkisel tarama modeli şeklindedir.

3.4. Verilerin Analizi

Evlilik doyumu, kişilik özellikleri ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkileri araştırmak amacı ile analizler için SPSS 23. versiyon kullanılmıştır.

Katılımcılardan edinilen verileri istatistiksel analizlere uygun hale getirmek amacıyla basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiş, kayıp değer ve uç değer analizleri yapılmıştır. 333 katılımcıya ait veriler üzerinden yürütülen analizler sonucunda z değerleri $-3.29 < z < 3.29$ aralığı dışında kalan 22 veri araştırma örnekleminde n çıkarılmıştır. Bunun sonucunda katılımcı sayısı 311 olarak belirlenmiştir.

Araştırma hipotezlerini test etmek amacıyla evlilik doyumu, aldatma eğilimi ve kişilik özellikleri ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkiler t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve korelasyon analizi ile incelenmiştir. Ardından evlilik doyumu, aldatma eğilimi ve kişilik özelliklerinin birbirleriyle olan ilişkilerini değerlendirmek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

3.5. Araştırma Süreci

Araştırma sürecinde toplanan veriler Ağustos 2019 – Ocak 2020 tarihleri arasında araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Evlilik Yaşam Ölçeği, On Maddeli Kişilik Ölçeği ve Aldatma Eğilimi Ölçeği, katılımcılara güvenlik sağlamak adına kapalı bir zarf içerisinde Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu ile birlikte dağıtılmıştır.

Anketi dolduran katılımcıların devam eden evliliklerinin olmasına dikkat edilmiştir ve anketleri eşlerinden bağımsız bir şekilde ayrı olup tek başlarına doldurarak verilen kapalı zarfın ağzını yapıştırıp teslim etmeleri yönünde bilgi verilmiştir. Bazı katılımcıların ölçekleri doldurmak için yeterli vakitleri olmaması sebebiyle, bu katılımcılara ölçekleri belirlenen güvenlik ölçülerde yapmaları şartı gösterilerek bir gün süre ile eve götürmelerine ve ertesi gün ölçekleri ağzı kapalı bir şekilde getirerek elden teslim etmelerine müsaade edilmiştir.

Araştırmada katılımcıların kimlik bilgileri ve telefon numaraları istenmiştir. Araştırmada gönüllülük esas alınmıştır. Yüz yüze uygulanan anketlerin toplamda doldurulma zaman aralığına bakıldığında ölçeklerin genel uygulama süresi 10-15 dakika arasında sürmüştür.

4. BÖLÜM

4. BULGULAR

4.1. Örneklemin Sosyodemografik Özelliklerine Yönelik Bulgular

Örneklemini, yaşları 23 ile 65 aralığında değişen ($X_{ort}=40.91$, $ss=9.35$) 212 kadın (%68.2), 99 erkek (%31.8) olmak üzere 311 kişi oluşturmaktadır. Örneklemin sosyodemografik özelliklerine ilişkin sıklık ve yüzdelik değerler, aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4. 1. Katılımcılara ait sosyodemografik değişkenlere ilişkin sıklık ve yüzdelik değerleri

Değişkenler		Sıklık (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	212	68,2
	Erkek	99	31,8
Doğum yeri	İstanbul	162	52,1
	Diğer	149	47,9
Eş doğum yeri	İstanbul	157	50,5
	Diğer	154	49,5
Eğitim durumu	İlköğretim ve Lise	86	27,7
	Üniversite	176	56,6
	Yüksek lisans ve doktora	49	15,8
Eş eğitim durumu	İlköğretim ve Lise	113	36,3
	Üniversite	156	50,2
	Yüksek lisans ve doktora	42	13,5
Çalışma durumu	Evet	234	75,2
	Hayır	71	22,8
	Emekli	6	1,9
Eş çalışma durumu	Evet	243	78,1
	Hayır	57	18,3
	Emekli	11	3,5
Gelir düzeyi	Düşük	17	5,5
	Orta	252	81
	Yüksek	42	13,5
Kaçmıcı evliliğiniz?	1	306	98,4
	2	5	1,6

Eşinizin kaçınıcı evliliği?	1	298	95,8
	2	13	4,2
Çocuk sahibi olma	Evet	246	79,1
	Hayır	65	20,9
Evlenme biçimi	Anlaşarak	30	9,6
	Severek flört ederek	236	75,9
	Görücü	45	14,4
Eşle akrabalık ilişkisi	Evet	20	6,4
	Yakın akraba	6	1,9
	Uzak akraba	13	4,20
	Hayır	291	93,6
Tanı almış rahatsızlık	Evet	28	9
	Hayır	283	91
Eş tanı almış rahatsızlık	Evet	18	5,8
	Hayır	293	94,2
	Ortalama	SS	Min-Maks.
Yaş	40,91	9,35	23-65
Eş yaşı	42,03	9,98	22-68
İstanbul'da yaşama yılı	31,81	14,13	1-65
Eşinin İstanbul'da yaşama yılı	32,41	14,83	1-68
Evlenme yaşı	26,74	4,97	14-47
Evlilik süresi	14,16	10,11	1-44
Eş ile yaş farkı	3,30	2,94	0-13
Çocuk sayısı	1,28	0,9	0-5
Eşle evlenmeden önceki tanışıklık süresi	3,65	6,31	0-55
Evde yaşayan kişi sayısı	3,16	0,89	2-7

4.2. Çalışmada Kullanılan Ölçeklere Yönelik Bulgular

Çalışmada kullanılan Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ), On Maddeli Kişilik Ölçeği (OMKÖ) ve Aldatma Eğilimi Ölçeği (AEÖ) ortalama, standart sapma ve minimum maksimum değerler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.2. Çalışmada kullanılan ölçeklere ilişkin ortalama, standart sapma ve minimum maksimum değerleri

	Ortalama	SS	Min-Maks.
EYÖ	33,72	3,88	21-43
OMKÖ dışı dönüklük	10,58	3,21	2-14
AEÖ	53,83	17,05	34-111

EYÖ: Evlilik Yaşamı Ölçeği; OMKÖ: On Maddeli Kişilik Ölçeği; AEÖ: Aldatma Eğilimi Ölçeği

4.3. Evlilik Doyumu, Aldatma Eğilimi ve Kişilik Özellikleri ile Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişkilere Yönelik Sonuçlar

Cinsiyet: Katılımcıların EYÖ puanları ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan bağımsız gruplar t testi analizi sonuçlarına göre EYÖ puanları cinsiyete göre farklılaşmaktadır [$t(237,74) = -3,42, p < ,05$]. Bağımsız gruplar t testi analizi sonuçlarına göre OMKÖ dışı dönüklük [$t(309) = -0,43, p > ,05$] ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. AEÖ puanları ile cinsiyet değişkeni arasında olan ilişkiyi incelemek için yapılan bağımsız gruplar t testi analizi sonuçlarına göre AEÖ [$t(147,14) = -5,99, p < ,05$] puanları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

Tablo 4. 3. Cinsiyete göre EYÖ ve AEÖ puanlarının farklılaşmasına ilişkin sonuçlar

	Cinsiyet	N	Ort.	Ss	df	t	p
EYÖ	Kadın	212	33,25	4,08	237,74	-3,42	,01*
	Erkek	99	34,72	3,22			
AEÖ	Kadın	212	50,08	14,20	147,14	-5,99	,01*
	Erkek	99	61,86	19,73			

*: $p < ,05$

Yaş: Katılımcıların EYÖ puanları ile yaş arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelendiğinde, aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($r = -,10, p > ,05$). OMKÖ dışı dönüklük ($r = -,04, p > ,05$) ve AEÖ ile yaş arasında ($r = ,01, p > ,05$) anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Katılımcıların eşlerinin yaşları ile ölçek puanları arasındaki ilişki incelendiğinde EYÖ ile ($r = -,15, p < ,05$) negatif yönde anlamlı bir ilişki varken, OMKÖ dışı dönüklük ($r = -,05, p > ,05$) ve AEÖ ile eş yaşı arasında ($r = ,01, p > ,05$) anlamlı ilişkiler görülmemiştir.

İstanbul'da yaşama yılı: Katılımcıların kaç yıldır İstanbul'da yaşadığı ile ölçek puanları arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analizi ile incelendiğinde, EYÖ ($r = -,05, p > ,05$), OMKÖ dışı dönüklük ($r = -,01, p > ,05$) ve AEÖ ($r = ,11, p > ,05$) puanlarının yaşama yılına göre farklılaşmadığı saptanmıştır.

Eğitim durumu: Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre katılımcıların EYÖ [$F(2,308) = ,83, p > ,05$], OMKÖ dışı dönüklük [$F(2,308) = 2,49, p > ,05$] ve AEÖ [$F(2,308) = 2,08, p > ,05$] puanlarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır.

Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre katılımcıların EYÖ [$F(2,308) = 2,11, p > ,05$], OMKÖ dışı dönüklük [$F(2,308) = 2,38, p > ,05$] ve AEÖ [$F(2,308) = 1,27, p > ,05$] puanlarının eş eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur.

Çalışma durumu: Bağımsız gruplar t testi analizi sonuçlarına göre EYÖ [$t(303) = 1,07, p > ,05$], OMKÖ dışı dönüklük [$t(303) = 1,06, p > ,05$] ve AEÖ [$t(303) = 1,03, p > ,05$] puanları katılımcıların çalışıp çalışmamasına göre farklılaşmamaktadır.

EYÖ [$t(303) = -96, p > ,05$], OMKÖ dışı dönüklük [$t(303) = 1,22, p > ,05$] ve AEÖ [$t(303) = -1,90, p > ,05$] puanları katılımcıların eşlerinin çalışıp çalışmamasına göre farklılaşmamaktadır.

Kadın ve erkek katılımcıların çalışma durumlarının ölçek puanları üzerindeki etkisi ayrı ayrı incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler görülmemiştir ($p > ,05$).

Gelir düzeyi: Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre katılımcıların EYÖ [$F(2,308) = 6,70, p < ,05$] puanları gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır. OMKÖ dışı dönüklük [$F(2,308) = 2,49, p > ,05$] ve AEÖ [$F(2,308) = 2,96, p > ,05$] puanları gelir durumuna göre anlamlı değişimler göstermemektedir.

Tablo 4. 4. Gelir düzeyine göre EYÖ puanlarının farklılaşmasına ilişkin sonuçlar

	Gelir düzeyi	N	Ort	Ss	F	p	Anlamlı fark (Tukey)
EYÖ	Düşük	17	30,47	5,04			Orta >düşük
	Orta	252	33,86	3,72	6,70	,01*	Yüksek>düşük
	Yüksek	42	34,21	3,79			

*: $p < ,05$

Evlenme yaşı: Katılımcıların EYÖ puanları ile evlenme yaşı arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelendiğinde, aralarında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r = ,16, p < ,01$). OMKÖ dışı dönüklük ($r = ,15, p < ,01$) ile evlenme yaşı arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. AEÖ puanı ile ($r = -,04, p > ,05$) evlenme yaşı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Evlilik süresi: Katılımcıların EYÖ puanları ile evlilik süresi arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelendiğinde, aralarında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r = -,16, p < ,01$). Evlilik süresi ile OMKÖ dışı dönüklük ($r = -,11, p > ,05$) ve AEÖ puanı ($r = ,09, p > ,05$) arasında anlamlı ilişkiler saptanmamıştır.

Kaçıncı evliliğiniz? : Bağımsız gruplar t testi analizi sonuçlarına göre EYÖ [$t(309) = ,53, p > ,05$], OMKÖ dışı dönüklük [$t(309) = -,43, p > ,05$] ve AEÖ [$t(309) = ,27, p > ,05$] puanları katılımcıların kaçıncı evliliği olduğuna göre farklılaşmamaktadır.

EYÖ [$t(309) = ,46, p > ,05$], OMKÖ dışı dönüklük [$t(309) = 1,20, p > ,05$] ve AEÖ [$t(309) = ,21, p > ,05$] puanları katılımcıların eşlerinin kaçıncı evliliği olduğuna göre farklılaşmamaktadır.

Eş ile yaş farkı: Katılımcıların EYÖ ($r = -,09, p > ,05$) puanları ile eşleri ile aralarında bulunan yaş farkı arasında anlamlı ilişkiler görülmemiş, OMKÖ dışı dönüklük ($r = -,15, p < ,01$) ile eşleri ile aralarında bulunan yaş farkı arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki görülmüştür. AEÖ puanı ile ($r = -,03, p > ,05$) katılımcıların eşleri ile aralarında bulunan yaş farkı arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır.

Çocuk sahibi olma: EYÖ puanları [$t(133,40) = -5,26, p < ,05$] katılımcıların çocuğunun olup olmasına göre farklılaşmaktadır. OMKÖ dışı dönüklük [$t(309) =$

-,92, $p > ,05$] ve AEÖ [$t(309) = 1,12$, $p > ,05$] puanları ise katılımcıların çocuk sahibi olma durumuna göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.5. Çocuk sahibi olmaya göre EYÖ puanlarının farklılaşmasına ilişkin sonuçlar

	Çocuk sahibi olma	N	Ort.	Ss	df	t	p
EYÖ	Evet	246	33,24	3,96	133,40	-5,26	,01*
	Hayır	65	35,55	2,92			

*: $p < ,05$

Çocuk sayısı: Katılımcıların EYÖ ($r = -,21$, $p < ,01$) puanları ile çocuk sayısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. OMKÖ dışı dönüklük ($r = -,08$, $p < ,01$) ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişkiler görülmemiştir. AEÖ puanı ile ($r = ,15$, $p < ,01$) katılımcıların çocuk sayısı arasında ise pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Kadın ve erkek katılımcıların çocuk sayılarının aldatma AEÖ ile ilişkisi ayrı olarak incelendiğinde kadınların çocuk sayıları ile AEÖ puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir ($r = -,03$, $p > ,05$). Erkeklerin çocuk sayıları ve AEÖ puanları arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = ,30$, $p < ,01$).

Evlenme biçimi: EYÖ [$F(2,308) = 3,64$, $p < ,05$] puanları katılımcıların nasıl evlendiklerine göre farklılaşmaktadır. OMKÖ dışı dönüklük [$F(2,308) = 1,08$, $p > ,05$] ve AEÖ [$F(2,308) = 1,53$, $p > ,05$] puanları ise katılımcıların nasıl evlendiklerine göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4. 6. Evlenme biçimine göre EYÖ puanlarının farklılaşmasına ilişkin sonuçlar

	Evlenme biçimi	N	Ort	Ss	F	p	Anlamlı fark (Tukey)
EY Ö	Anlaşarak	30	33,9 7	3,8 9	3,6 4	,03 *	Severek flört ederek> görücü
	Severek flört ederek	23 6	33,9 6	3,7 3			
	Görücü	45	32,2 9	4,3 9			

*: $p < ,05$

Eşle evlenmeden önceki tanışıklık süresi: Katılımcıların EYÖ ($r = -.04, p > .05$) puanları ile katılımcıların eşleri ile evlenmeden önceki tanışıklık süresi arasında anlamlı ilişkiler görülmezken OMKÖ dışa dönüklük ($r = -.16, p < .01$) ile negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. AEÖ puanı ile ($r = -.05, p > .05$) eşleri ile evlenmeden önceki tanışıklık süresi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Eşle akrabalık ilişkisi: Bağımsız gruplar t testi analizi sonuçlarına göre EYÖ [$t(309) = -2,06, p < .05$], OMKÖ dışa dönüklük [$t(309) = -3,57, p < .05$] ve AEÖ [$t(309) = 2,23, p < .05$] puanları eşle akrabalık ilişkisine göre farklılaşmaktadır.

Tablo 4. 7. Eşle akrabalık ilişkisine göre EYÖ ve OMKÖ puanlarının farklılaşmasına ilişkin sonuçlar

	Eşle akrabalık ilişkisi	N	Ort.	Ss	df	t	p
EYÖ	Evet	20	32,00	3,74	309	-2,06	,04*
	Hayır	291	33,84	3,87			
OMKÖ dışa dönüklük	Evet	20	8,15	3,84	309	-3,57	,01*
	Hayır	291	10,75	3,10			
AEÖ	Evet	20	62,00	19,30	309	2,23	,03*
	Hayır	291	53,26	16,77			

*: $p < .05$

Evde yaşayan kişi sayısı: Katılımcıların EYÖ ($r = -.13, p < .05$) puanları ile evde yaşayan kişi sayısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. OMKÖ dışa dönüklük ($r = .08, p > .05$) ve AEÖ ($r = .05, p > .05$) ile evde yaşayan kişi sayısı arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır.

Tanı almış rahatsızlık: Bağımsız gruplar t testi analizi sonuçlarına göre EYÖ [$t(308) = 1,45, p > .05$], OMKÖ dışa dönüklük [$t(308) = .72, p > .05$] ve AEÖ [$t(308) = -.03, p > .05$] puanları katılımcıların tanı almış bir rahatsızlıklarının olup olmasına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Katılımcıların eşlerinin tanı almış bir rahatsızlıklarının olup olmaması ile ölçek puanları arasındaki ilişkiler incelendiğinde EYÖ [$t(309) = -3,57, p < .05$] puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. OMKÖ dışa dönüklük [$t(309) = .12, p > .05$] ve AEÖ [$t(309) = .16, p > .05$] puanları ise katılımcıların eşlerinin tanı almış bir rahatsızlıklarının olup olmasına göre anlamlı düzeyde değişmemektedir.

Tablo 4. 8. Eş tanı almış rahatsızlık durumuna göre EYÖ puanlarının farklılaşmasına ilişkin sonuçlar

	Eş tanı almış rahatsızlık	N	Ort.	Ss	df	t	p
EYÖ	Evet	18	30,61	4,74	309	-3,57	,01*
	Hayır	293	33,91	3,74			

*: $p < ,05$

4. 4. Evlilik Doyumu, Aldatma Eğilimi ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

Evlilik doyumu, aldatma eğilimi ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Korelasyon analizi sonuçlarına göre EYÖ ile AEÖ ($r = -,13, p < ,05$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki görülmüştür.

Tablo 4. 9. Evlilik doyumu, aldatma eğilimi ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizi sonuçları

	EYÖ	OMKÖ dışı dönüklük	AEÖ
EYÖ	-		
OMKÖ dışı dönüklük	,08	-	
AEÖ	-,13*	,05	-

EYÖ: Evlilik Yaşamı Ölçeği; OMKÖ: On Maddeli Kişilik Ölçeği; AEÖ: Aldatma Eğilimi Ölçeği *: $p < ,05$

5. BÖLÜM

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Evlilik insanların hayatları boyunca hem yaşayarak hem de tanık olarak edindiği önemli tecrübelerden sayılabilir (Hünler ve Gençöz, 2003). Evliliklerin bitişlerinin altında yatan sebeplerden birinin aldatma durumu olduğu genel çerçevede doğru kabul edilen bir bilgidir. Aldatma, evlilikte sıklıkla karşılaşılan problemlerden biridir. Aldatmanın doğasında yatan temel sebepler geçmişten günümüze araştırmacılar tarafından incelenmek istenen bir konudur. Aldatmayı etkileyen konulardan birinin evlilik doyumu olduğunu birçok araştırmacı çalışmalarında literatüre aktarmıştır. Bunun yanı sıra bazı kişilik özelliklerinin aldatma eğilimini etkiliyor olabileceği hem akademik anlamda hem de günlük hayatta sıklıkla karşımıza çıkan bir düşüncedir. Bu bölümde araştırma da edinilen bulgular literatürde yer alan bilgiler ışığında tartışılacaktır.

Bu çalışma, evlilik doyumu, aldatma eğilimi ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkileri incelemek için gerçekleştirilmiştir. Araştırmada verileri, yaşları 23-65 arası değişen, İstanbul'da yaşamını sürdüren, en az 1 yıldır evli olan ve seçkisiz olmayan uygun örneklem yöntemi ile seçilmiş 212 Kadın ve 99 Erkek olmak üzere toplamda 311 evli birey oluşturmaktadır. Araştırmada Sosyo-demografik bilgileri edinmek için "Sosyo-Demografik Bilgi Formu", evlilik doyumunu belirlemek için "Evlilik Yaşamı Ölçeği", aldatma eğilimini incelemek için "Aldatma Eğilimi Ölçeği" ve kişilik özelliklerini belirlemek içinse "On Maddeli Kişilik Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda çıkan bulgular alan yazın ışığında tartışılacaktır. Ölçeklerden edinilen bulguların değerlendirilmesinin yanı sıra çalışmadaki değişkenlerin Sosyo-demografik özellikler bakımından anlamlı olup olmadığı da değerlendirilecektir.

Çalışmaya katılanların çoğunluğunu İstanbul'da doğmuş (%50,5), üniversite derecesinde eğitim durumuna sahip (%56,6), çalışan (%75,2), gelir düzeyleri orta

(%81), defa evlilik yaşamış (%98,8), çocuk sahibi (%79,1), severek/flört ederek evlenmiş (%75,9), eşi ile akrabalığı olmayan (%93,6), tanı almış bir rahatsızlığı olmayan (%91) bireyler oluşturmaktadır.

EYÖ, AEÖ ve OMKÖ'lerinden alınan puanlar sosyo-demografik değişkenler bakımından incelendiğinde, cinsiyet, yaş, eş yaşı, eşin doğum yeri, eşin çalışma durumu, gelir seviyesi, evlenme yaşı, evlilik süresi, eş ile yaş farkı, çocuk sahibi olma, çocuk sayısı, evlenme biçimi, evlenmeden önce tanışıklık süresi, eşle akrabalık ilişkisi, evde yaşayan kişi sayısı, eşin tanı almış rahatsızlık sahibi olması gibi değişkenlerin ölçeklerin bazıları ile arasında anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Fakat, doğum yeri, İstanbul da yaşama yılı, eğitim durumu, çalışma durumu, evlilik sayısı, tanı almış bir rahatsızlığa sahip olma gibi değişkenlerinse ölçeklerin hiçbiri ile arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Bu çalışma da edinilen bulguların geneli incelendiğinde evlilik doyumu, aldatma eğilimi ve kişilik özelliklerini inceleyen alan yazındaki diğer çalışmalar ile benzer sonuçlar görüldüğü gibi bu çalışmalardan farklılaştığı sonuçların da elde edildiği gözlemlenmiştir.

5.1. Ölçeklerin Sosyo-Demografik Bilgiler Açısından Tartışılması

Ölçek puanları ve Sosyo demografik değişkenler ele alındığında ilk olarak araştırmada edinilen bulgulara göre cinsiyet incelendiğinde, cinsiyetin, evlilik doyumu, aldatma eğilimi ile aralarında anlamlı bir ilişki gözlenmektedir. Bu çerçevede erkeklerin kadınlara göre evlilikten daha fazla doyum aldığı fakat bunun aksine yine erkeklerin aldatmaya kadınlara oranla daha fazla eğilimli oldukları görülmektedir. Değişkenler bakımından literatüre bakıldığında cinsiyet ve evlilik doyumu arasındaki ilişki çoğunlukla anlamlı görülmemektedir. Fakat iki değişken arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu birkaç çalışmanın varlığı mevcut olmakla beraber bu araştırmanın bulgularını desteklediği görülmektedir. Bu araştırmanın bulgularının aksine, Tezer (1996) yaptığı çalışmada elde ettiği bulgularda evlilik doyumu ile cinsiyetin arasında herhangi bir korelasyon bulamamıştır. Benzer şekilde Curun (2006), Çınar (2008) ve Çetin (2010) ayrı olarak yaptıkları araştırmalarda kadınların ve erkeklerin evlilik doyumları açısından bir fark göstermediğini saptamışlardır. Fakat bu çalışmanın bulgusunu destekler nitelikte olan çalışmalardan biri olan “Evli Eşlerin Birbirlerine Yönelik Kontrolcülük ve Bağımlılık Algılarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi” çalışmasında erkeklerin evlilik doyumlarının

kadınlarla karşılaştırıldığında daha yüksek olduğu Gökmen (2001), tarafından bulunmuştur. Bunun yanı sıra Çelik ve Tümkaya (2012), yaptıkları çalışmada cinsiyet rolleri bakımından kadınların erkeklerle karşılaştırıldığında evlilik doyumlarının daha düşük olduğunu fark etmiştir. Aldatma eğilimi ve cinsiyet arasındaki ilişki literatür bakımından incelendiğinde ise cinsiyetin aldatma eğilimini yordayan etmenlerden biri olduğu öne çıkmaktadır (Polat,2006). Wiederman (1997) yaptığı araştırmada, aldatma ile ilgili yürütülen araştırmaların ortak noktalarından birinin, kadınların aldatma eğilimlerinin erkeklere göre daha düşük yüzdelere sahip olması olduğunu belirtmektedir. Vaughan (2003) analizinde kadınların %40'ının erkeklerinse %60'mın eşlerini aldattıklarını aktarmaktadır. Kubat (2012) çalışmasında erkeklerin aldatma eğiliminin kadınlara oranla daha yüksek olduğunu bulmuştur. Benzer şekilde kadınların aldatma eğilimlerinin erkeklere göre daha düşük olduğu Kantarcı (2009) tarafından literatüre sunulmuştur. Bu konu ile ilişkili olarak 2009 yılında Dindar, 2014 yılında Özcan evli çiftler ile yaptıkları çalışmalarda benzer bir sonuçlar aktarmışlardır. Bu çalışmalara bakıldığında literatürün bu araştırmanın sonucunu desteklediği söylenebilir.

Araştırmaya katılan bireylerin yaşı ile ölçekler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Katılımcıların eşlerinin yaşları ile ise evlilik doyumu değişkeni ile negatif bakımdan anlamlı bir korelasyon gözlenmektedir. Bu bilgiye göre eş yaşı yükseldikçe evlilikten alınan doyum azalmaktadır. Bu konuda literatürde yeterli bilgi olmaması ile beraber eş yaşının artışı ile bireylerin kendi yaşlarının da artışının bu bulguyu etkilediği akla gelmektedir. Aldatma eğilimi ve OMKÖ dışa dönüklük ile eş yaşı arasında anlamlı bir ilişki korelasyon saptanmıştır. Eş yaşı arttıkça yumuşak başlılıkta artış göstermektedir. Literatürde yaş değişkeni ile evlilik doyumu ve aldatma eğilimi ilişkisine bakıldığında Anar (2001) yürüttüğü araştırmada evlilik doyumu ve yaş arasında bir bağlantı bulamamıştır. Benzer şekilde, Grover, Russell, Schumm, Paff-Bergen (1985) tarafından yapılan çalışmalarda yaş ile evlilik doyumunun arasında anlamlı bir fark tespit edememişlerdir. Kankaya (2015), araştırmasında yaş ve aldatma eğilimi arasında bir farklılık gözlemlememiştir. Kubat (2012) da benzer şekilde bir sonucu gözler önüne sermektedir. Yaş değişkeni ele alındığında, evlilik doyumu ve aldatma eğiliminin aralarında istatistiksel olarak bir farklılaşma ortaya çıkmamaktadır (Özcan, 2014).

Çalışmamızda eğitim durumu ile evlilik doyumu, kişilik özellikleri ve aldatma eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark çıkmamıştır. Kubatın (2012)

yaptığı çalışmada evlilik doyumunun katılımcıların ve katılımcıların eşlerinin eğitim seviyelerinin evlilik doyumunu yordamadığı görülmüştür. Benzer şekilde, Çınar (2008) ve Hünler ve Gençözün (2003) çalışmalarında da araştırmanın bulgusunu desteklenir nitelikte olup evlilik doyumunu ve eğitim seviyesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir sonucu olmadığı görülmektedir. Ek olarak, öğrenim değişkeni ile aldatma eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (Özcan, 2014). Literatür bu değişkenler açısından incelendiğinde genel olarak eğitimin evlilik doyumunu ve aldatma eğilimini yordamadığı sonuçları karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların eşlerinin çalışma durumları da yapılan bu araştırmaya göre kullanılan değişkenlerle anlamlı ilişkilere sahip değildir.

Araştırmada gelir düzeyine göre evlilik doyumunu arasında farklılıklar saptanmıştır. Detaylı şekilde ele alındığında ailesinde orta ve yüksek gelir düzeyine sahip bireyler düşük gelir sahibi bireylere göre evlilikten daha fazla doyum almaktadır. Dışa dönüklük değişkeni açısından gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Alanyazında bu konu ile ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır. Araştırmamızda kişilik özelliklerinin diğer alt boyutlarını kullanabilseydik, yaşam koşullarının bireylerin duygusal dengelerini etkileyebileceği düşünülmekle beraber günümüz geçim koşullarında bu bulgunun beklenen bir sonuç olacağı söylenebilirdi. Gelir düzeyi ile aldatmanın arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Alanyazında gelir ile evlilik doyumunu arasında olan bağlantı incelendiğinde Batık ve Kalkanın (2017), “Evlilikte Algılanan Sorun Çözme Becerileri ve Evlilik Doyumu” adlı çalışmasında görülmektedir ki gelir ile evlilik doyumunu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu araştırmada gelir seviyesi yüksek kişilerin evlilikten aldıkları doyum daha yüksek bulunmuştur. Aksi yönde bulgularda literatürde bulunmaktadır. Kubat (2012) yürüttüğü çalışmada gelirin evlilik doyumunu üzerinde bir etkiye sahip olmadığını bulmuştur. Bu ve diğer birkaç çalışmanın aksine çalışmalar genellikle iki değişkenin arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu yönündedir. Çağ (2011) çalışmasında gelir düzeyi arttıkça evlilikten alınan doyumun arttığını belirtmektedir. Düşük bir gelire sahip olmak çiftler arasında maddi problemler yaratabilecek bir sorun olabilir. Yaşamın ilerleyen zamanlarında birikimlerin ve mal varlığının evliliklerde sahip olunan kaliteyle ilişkili olduğu söylenebilir (Orbuch, House, Mero ve Webster, 1996). Bunun yanı sıra Özcan (2014) araştırmasında gelirin aldatma eğilimi ve evlilik doyumunu ile ilişkili olmadığını gözler önüne sermiştir. Tüm bu bulgular ele alındığında araştırmamızda çıkan sonuç mantık çerçevesinde olup şaşırtıcı değildir.

Araştırmanın bulgularında yer alan bilgiye göre evlilik doyumu ve dışa dönüklük ile evlenme yaşı arasında olumlu yönde anlamlı bir korelasyon vardır. Evlenme yaşı yükseldikçe evlilik doyumunun ve dışa dönüklüğün arttığı gözler önüne serilmektedir. Aldatma eğilimi ile evlilik yaşı arasında ise anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Araştırmanın bulgularını destekleyen birçok çalışma literatürde yer almaktadır. Demiray (2006), Aydın ve Kışlak (2009), Yizengew, Kibret, Gebiresilus ve Sewasew (2014) gibi araştırmacılar evlilik yaşı düştükçe evlilik doyumunun da aynı oranda düştüğü ve evlilik yaşı yükseldikçe evlilikten alınan doyumun arttığına yönelik bulguları alanyazına sunmuştur. Evlilik doyumu ve evlenme yaşı arasında çıkan bu ilişki beklenen bir durumdur. Erken yaşta evlenen bireylerin eş seçimlerinde hata yapmalarının olasılığı yüksek olabilir ve eşlerin birbirlerine karşı olan tutumları olumsuz yönde etkilenebilir bu sebeple ileriki yaşlarında evlenen bireylerin evliliklerinden erken yaşta evlenenlere oranla daha fazla doyum almaları beklenen bir sonuçtur (Gottman ve Silver, 1999). Çalışmamızda evlilik süresi ile evlilik doyumu aralarında olumsuz yönde anlamlı bir korelasyon karşımıza çıkmakta ve evlilik süresi arttıkça evlilik doyumunun azaldığını göstermektedir. Aldatma eğilimi ve kişilik özelliklerinin, evlilik süresi ile arasında herhangi bir ilişki tespit edilememiştir. Alanyazın da yer alan kaynakların birçoğu bu bulgularımızı destekler nitelikte olup evlilik süresinin evlilik doyumu üzerinde etkisi olduğunu göstermektedir. Evlilik doyumu ve evlilik süresi arasında negatif korelasyon elde edilen çalışmalardan biri Aktürk (2006) tarafından yürütülmüş benzer sonuçlar Çınar (2008) ve Kubat (2012) tarafından da bulunmuştur. Tersine yönde çıkan sonuçlarda literatürde yer almaktadır. Patrick (2002) ve Acar (1998) ayrı olarak yaptıkları çalışmalarında evlilik süresinin evlilik doyumu üzerinde yordayıcı bir etkiye sahip olmadığını bulmuştur. Bu farklı sonuçların temelinde örneklemelerin yaşlarının, evlilik sürelerinin ve sosyo-kültürel seviyelerinin birbirinden farklı oluşunun yatıyor olduğu düşünülmektedir. Evlilik süresi ile aldatma eğilimi arasında ki ilişki incelendiğinde ise iki değişken arasında bir ilişki araştırmanın bulguları ile doğru orantılı olarak literatür bakımından desteklenmemektedir. Evliliğin ilk yıllarına göre evlilik doyumu incelendiğinde iki değişkenin aralarında istatistiksel yönden anlamlı bir fark bulunmamıştır (Özcan, 2014).

Araştırmada çocuk sahibi olma durumu ele alındığında görülmektedir ki çocuğu olan kişilerin, çocuğu olmayan kişilere oranla evlilik doyumları daha düşüktür. Bunun yanı sıra, kişilik özellikleri ve aldatma eğilimi ile çocuk sahibi olma durumu arasında

bir ilişki gözlenmemektedir. Literatür çocuk sahibi olma durumunun evlilik doyumunu yordayıp yordamadığı konusunda ikiye ayrılmıştır. Bazı araştırmalarda bu durumun evlilik doyumunu üzerinde etkisi olmadığı savunulup (Çağ ve Yıldırım, 2013), evlilik doyumunun çocuk sahibi olma durumuna göre değişmediği bulunsa da (Zeytinoğlu, 2013) çocuk sahibi olmayan eşlerin daha mutlu olduğunu belirten çalışmalar mevcuttur. (Fışıloğlu, 1992). Çocuğu olan bireylerin evlilik doyumlarının çocuğu olanlara göre daha düşük olması dikkate değer olarak değerlendirilebilir. Yürütülen başka bir araştırmada çocukları olan bireylerin daha düşük evlilik doyumuna sahip olduğu tespit edilmiştir (Twenge, Campel ve Foster, 2003). Literatürde genellikle evliliğin ilk zamanlarında doyumun yüksek olduğu fakat çocuk faktöründen sonra doyumun düştüğü belirtilir (Batık ve Kalkan,2017). Aldatma eğilimi ile çocuk sahibi olma durumuna bakıldığında, Kubatın (2012) çocuk sahibi olmayan bireylerin, çocuklu bireylere göre aldatmaya daha az eğilimli olduklarını bulduğunu görmekteyiz. Fakat birçok araştırma incelendiğinde bulguların genellikle çalışmamızın sonucunu destekler şekilde olduğu görülmektedir. Özcan (2014), Kankaya (2015) ve Şatıroğlu (2017) tarafından ayrı ayrı yapılan çalışmalarda aldatma eğilimi ile çocuk sahibi olmak arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır. Bu araştırmaya göre, bunun yanı sıra çocuk sayısı ile evlilik doyum ve aldatma eğilimi arasında anlamlı ilişkiler mevcuttur. Çocuk sayısının artışı ile evlilik doyumunu azalırken aldatma eğilimi artmaktadır. Bunun yanı sıra cinsiyetlere göre ayrı ayrı incelendiğinde kadınların çocuk sayıları ve aldatma eğilimleri arasında bir ilişki bulunamamışken, erkeklerin çocuk sayıları ve aldatma eğilimleri arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. Bu sonuca göre, erkeklerin çocuk sayıları arttıkça aldatma eğilimlerinde çoğalmaktadır. Kişilik özelliklerinden dışa dönüklüğün ise bu değişkenle arasında anlamlı bir ilişki mevcut değildir. Çocuk sayısı ve evlilik doyumunu arasında ki ilişki araştırıldığında, çocuk sayısının evlilikten alınan doyumun üzerinde yordayıcı bir yapıyı kapsadığı görülmektedir. Çocuk sayısı ve evlilik doyumunu arasında negatif yönlü bir korelasyon meydana gelmektedir (Kubat,2012). Benzer bir sonuç, Yaşın Dökmen ve Tokgöz (2002) ün çalışmasında da yer almaktadır. Çocuk sayısının artışı evlilikten alınan doyumunu düşürmektedir ve aile içerisindeki çocuk sayısı evlilik doyumunu olumsuz yönde yordamaktadır (Pletchaty, Couturier, Cote ve Roy, 1996). Çocuk sahibi olma ve evlilik doyumunu arasında bir ilişki mevcuttur ve bir bebeğe bakım vermenin yanında getirdiği sorumluluklar evlilik doyumunu düşürmektedir (Glenn, 1990). Bu çalışmaların ışığında araştırmada sonucunda çıkan çocuk sayısı ve evlilik doyumunu

arasında ki ilişkiye yönelik bulgular doğrulanmaktadır. Çocuk sayısının aldatma eğilimi üzerinde ki etkisine bakılan araştırmaların bazılarında ise aldatma eğilimi ve çocuk sayısı arasında ilişki bulunmaktadır (Seal, Agostinelli ve Hannet, 1994). Sprecher, Regan ve McKinney (1998), yürüttükleri araştırmada çocuk sahibi olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin aldatma eğilimleri bakımından bir farklılık göstermediğini bulmuşlardır. Buna göre aldatma eğilimi ve çocuk sayısı arasında ki ilişkinin netliği tam olarak görülememektedir. Bu konuda ileride araştırmacılar tarafından sabit değişkenler ve belli ölçütler kapsamında yapılacak alan çalışmaları literatür için yararlı olmakla beraber belirli bir netliğe ulaşamayan aldatma eğilimi ve çocuk sayısı arasındaki ilişki ve ilişkinin yönü konusunda literatüre ışık tutacaktır.

Evlilik doyumu değişkeni katılımcıların evlenme çeşidi ile arasında anlamlı farklılıklar barındırmaktadır. Buna göre severek/ flört ederek ve anlaşarak evlenen kişilerin görücü usulü ile evlenen kişilere oranla evlilikten aldıkları doyum daha fazladır. Aldatma eğilimi ve evlenme biçimi arasında bir farklılık elde edilememiştir. Literatürde evlilik doyumunun evlenme biçimi ile ilişkisine bakıldığında bu alanda yapılan birçok çalışma ile karşılaşılmaktadır. Birçoğu ise bulgularımızı destekler niteliktedir. Bunlardan biri, Açık'ın (2008) boşanmış ve evli bireyler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, evli katılımcıların çoğunun anlaşarak, boşanmış katılımcıların ise daha çok görücü usulü evlendiklerini gözler önüne sermiştir. Bu da evlilik doyumu ile doğrudan alakalı olarak değerlendirilebilir. Benzer şekilde evli çiftler üzerinde yapılan bir araştırmada anlaşarak evlenen insanların evlilik doyumlarının görücü vasıtası ile evlilik yapanlara oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Şendil ve Korkut, 2012). Bu durumun sebebi olarak, bireylerin evlenmeden önce birlerini tanıma aşamasında evlilik üzerinde oluşturdukları beklentilerin birbiri ile uyumluluğunun etkisi düşünülmektedir. Ek olarak OMK ölçeği ile evlilik çeşidi arasında bir farklılaşma saptanamıştır. Fakat eğer On maddeli kişilik ölçeğinin diğer alt boyutları araştırmaya dahil edilebilseydi anlaşarak ve severek/flört ederek evlenen insanların görücü usulü evlene insanlara göre daha sorumluluk sahibi olabileceği bilgisine ulaşabilirdi şeklinde düşünülmektedir. Bireyler anlaşarak evlenirken karşısındaki kişiyi daha iyi tanıyarak evlilik sorumluluğunun altına daha istekli bir biçimde girerken, görücü usulünde karşısındaki kişiyi yeteri kadar tanımayarak evliliğe adım atmasının sorumluluğu anlamlı bir şekilde yordayarak evlilik doyumu üzerinde bir etki sahibi olabilirdi.

Araştırmanın sonuçlarına göre bireylerin evlenmeden önceki tanışıklık süresi ile dışa dönüklüğün arasında negatif yönde anlamlı bir farklılık olduğu farkedilmiştir. Bu da bize evlenmeden önceki tanışıklık süresi arttıkça dışa dönüklüğün azaldığını göstermektedir. Dışa dönük bireylerin girişken bir yapıya sahip oluşu ve evlilik kararını daha hızlı alma olasılıklarının girişken olmayan bireylere göre daha fazla olması bu bulguyu açıklıyor olabilir. Yapılan bu çalışmada, tanışıklık süresinin aldatma eğilimi ve evlilik doyumu değişkenleri ile arasında istatistiksel açıdan değerli bir fark saptanmamıştır.

Eşle akrabalık ilişkisinde göze çarpan durumlardan bazıları ise akrabalık ilişkisinin olduğu durumlarda, evlilik doyumunun ve dışadönüklüğün azaldığı iken aldatma eğiliminin akrabalık ilişkisinin olduğu durumlarda artması yönünde gelişen bilgidir. Literatürde akrabalığın evlilik doyumu ve aldatma eğilimi ile olan ilişkisine bakıldığında yapılan az sayıda ki çalışmalarda genellikle bu değişkenin evlilik doyumunu ve aldatma eğilimini yordamadığı görülmektedir. Fakat evlilik doyumu ile akrabalık ilişkisi arasında anlamlı bir fark olduğunu belirten az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bunlardan biri, Yıldırım (1992) tarafından yürütülen çalışmada yer almaktadır. Çiftlerin akrabalık ilişkilerinin, bireylerin evlilik doyumunda önemli bir etkiye sahip olduğu bu araştırmanın bulguları arasında yer almaktadır. Beklenenin aksine, aldatma eğilimi ile akrabalık ilişkisine bakıldığında bu iki değişken arasında anlamlı bir fark gözlenmemektedir (Kubat, 2012). Buna göre bulgularımız literatür tarafından desteklenmemekte olup çıkan sonucun katılımcılar arasında akraba evliliği yapan bireylerin azlığı ile ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Bu konu ile alakalı ileride yapılacak kapsamlı araştırmalar Türk kültüründe yaygın olan fakat literatürde pek fazla yer almayan bu konuya ışık tutabilir.

Beklenen yönde gelişen bulgulardan birisi de evde ikamet eden kişi sayısı ile evlilik doyumu arasında ki negatif yönlü anlamlı ilişkidir. Evde ikamet eden kişi sayısı araştırmanın bulguları, evde yaşamını sürdüren kişi sayısı arttıkça evlilik doyumunda da bir azalma olduğu yönündedir. Bunun nedeni eşle geçirilen bireysel vaktin azalması ile çiftlerin birbirlerinden uzaklaşarak farklı sorumluluklarla daha yoğun bir biçimde yüzleşmeleri olabilir. Literatürde evde yaşayan kişi sayısının evlilik doyumu, aldatma eğilimi ve kişilik özellikleri üzerinde ki etkilerine yönelik bir bilgiye ulaşılamamıştır. Ele alınması gereken önemli değişkenlerden biri olduğu düşünülerek gelecekte araştırma yapacak bireylerin bu konuyu daha detaylı olarak irdelemesinin literatüre iyi bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sosyo demografik alanda son olarak, tanı almış rahatsızlığa sahip olma durumu değişkenler ile arasında bir ilişki barındırmamaktadır. Ancak araştırmaya katılım sağlayan bireylerin eşlerinin tanı almış bir rahatsızlığa sahip olması ise evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilemiştir. Literatürde tanı almış rahatsızlığın evlilik doyumunu, aldatma eğilimi veya kişilik özelliklerinin üzerinde anlamlı veya anlamsız bir ilişkisi olduğu bilgisine ulaşılammıştır. Fakat eşleri tanı almış rahatsızlığa sahip olan bireylerin yalnızca 18 kişiden oluşması bu durumun geçerlilik ve güvenilirlik açısından zayıf olduğunu düşündürmektedir.

5.2. Ölçekler Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi Açısından Tartışılması

Araştırmanın bulgularında yer alan korelasyon analizi sonuçlarına göre, evlilik doyumunun ve aldatma eğilimi ile arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Bu sonuç literatür kapsamında desteklenen bir sonuç olmakla beraber araştırmanın hipotezlerinden birini de doğrular niteliktedir. Sonuçlar kapsamında literatür incelendiğinde, birçok çalışmanın araştırmanın bulguları ile orantılı olduğu gözlemlenmektedir. Çavuşoğlu (2011) “bağlanma stilleri, evlilik uyumu ve aldatma eğilimi arasında ki ilişkiyi” incelediği çalışmasının sonucunda benzer bir bulguya ulaşmış ve aldatma eğilimi ile evlilik uyumu arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişkiyi literatüre sunmuştur. Benzer şekilde, Polat (2006) yaptığı detaylı araştırmasında evlilik uyumu ve aldatma eğilimi arasında güçlü bir ilişki tespit etmiş ve evlilikteki uyumunun aldatma eğiliminin %25 seviyesinde açıkladığını ifade etmiştir. Aldatma eğilimi ve evlilik doyumunu ilişkisi incelendiğinde, eksi yönde olumlu bir etki iki değişkenin arasında gözlemlenmekte evlilikten alınan doyum çoğaldıkça, aldatma eğiliminde azalma meydana gelmektedir (Kubat, 2012). Aldatma, karşımıza evliliğin içerisinde sıklıkla karşılaşılan bir problem olarak çıkmaktadır. Evlilik dışından biriyle ilişki ile alakalı bilinen en yaygın şekilde kabul gören kavramlardan biri evlilikte yaşanan mutsuzluklardır (Polat, 2006; Thompson, 1984). Evli bireylerin arasındaki ilişkide kalitenin düşmesi, iletişimlerinde yaşanan olumsuzluklar ve evliliklerinde yaşadıkları doyumunu azalması, başka bir partnere ihtiyacı ve aldatma eğilimini arttırabilir (Kantarıcı, 2009). Evliliklerin içinde deneyimlenen ilişkiye ilişkin hoşnut olmama hali ve stres, çiftlerin arasında çatışmalara yol açmaktadır. Evli çiftlerin arasında yaşanan bu çatışmalar ise evlilik doyumunda bir düşüşe sebep olarak,

bu kişilerin mutluluk ihtiyacını dışarıdan bir partnerle gidermesine neden olabilir (Christensen ve Heavey, 1990).

Ek olarak, evlilik doyumunun, kişilik özelliklerinin alt boyutu dışı dönüklük ile arasında herhangi bir ilişkiye rastlanamamıştır. Bu kapsamda hipotezlerimizden biri doğrulanamamıştır. Bu konuya ilişkin alan yazına bakıldığında evlilik doyumu ve kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişkiler gözlemlenmektedir. On maddeli kişilik özelliklerinin alt boyutlarından sorumluluk, yumuşak başlılık, duygusal dengelilik ve deneyime açıklığın bu araştırmada kullanılamaması nedeni ile literatürü destekleyen bulguların bulunamadığı düşünülmektedir. Bu konuya yönelik çalışmalar incelendiğinde, Hünler ve Gençöz (2003), kişilik özelliklerinin evlilikte yaşanabilecek sorunların çözümünde önemli bir faktör olduğunu ve sorumluluk sahibi bireylerin evliliklerinden alacakları doyumun daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Evliliklerde karşı tarafa güven veren kişiler, sorumluluk kişilik özelliğine sahip bireylerdir. İstikrarlı, güvenilir ve planlı olma gibi özellikleri sebebi ile evli oldukları kişilerin evlilik memnuniyetlerinde artışa sebebiyet verirler. Sorumluluk sahibi olmayan bireyler evliliklerinde hem kendilerine hem karşı tarafa hayal kırıklığı yaşatabilir (Kızgın, 2014). Uçak (2015), “Evli çiftlerin kişilik özelliklerinin evlilik doyumlarına etkisi”nin incelenmesine yönelik yaptığı araştırmasında, sorumluluk kişilik özelliği ile evlilik doyumunun arasında bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Evli çiftler bir sorun yaşadıklarında ve sorumluluğu karşıya bıraktıklarında, karşısında ki bireyin bu durumu anlamaması ve beklentilerini karşılayamaması sebebi ile eşler arasında tartışmalar başlar ve bu eşlerin evlilik doyumunu olumsuz yönde etkileyebilir (Goleman, 2000). Kişilik özelliklerinin alt boyutunda yer alan sorumluluk arttıkça, eşlerin evliliklerinden aldıkları doyumda artmaktadır (Goodman, 1999). Evlilik doyumu ve duygusal dengelilik ile ilgili alanyazın incelendiğinde genellikle aralarında ilişki olduğuna dair bulgular gözlenmiştir. Duygusal dengeliliğin tersi olan duygusal olarak dengesiz olma durumu Nörotizm olarak ifade edilmektedir. Literatüre bakıldığında sınırlı sayıda olan araştırmalarda, duygusal olarak dengeleri az olan kişilerin evlilik doyumlarının da düşük olduğu görülmektedir. Bu tip karakter özelliğine sahip olan bireylerin aile ve iş hayatlarında daha yoğun çatışmalar yaşıyor olmaları, streslerini arttırarak evliliklerinden aldıkları doyum düşürebilir (Metz, 2006). Duygusal olarak dengeleri düşük olan bireylerin, duygusal olarak dengeleri yüksek olan bireylere oranla evliliklerinden doyum edinmeleri daha zordur. Bu tür bireyler evlilik içinde ki deneyimlerde endişe duymaya daha eğilimli olduklarından

evlilik doyumları için rutin olan bir arayış içerisinde olmak isterler. Duygusal olarak dengeli bireyler, olayları veya durumları daha sakin karşılayarak daha düşük oranda bir stres yaşarlar. Bu sebeple evlilikten memnuniyet ve doyum sağlamaları çok daha kolaydır (Doğan, 2013). Uçak (2015), yürüttüğü çalışmada benzer olarak, erkek katılımcılarından duygusal olarak dengesizlik puanları düşük olanların, evliliklerinden aldığı doyumunda düşük olduğunu bildirmektedir. Evlilik üzerinde yapılan bir başka çalışmada ise duygusal olarak dengelik puanı artan bireylerin evlilik doyumlarının da arttığı bilgisine ulaşılmıştır (Javanmard ve Gaharegoozloo, 2013). Karney ve Bradbury (1997)'nin yaptıkları çalışmada elde ettikleri sonuç ise kişilik özelliklerinden duygusal olarak dengesizliğin evlilik doyumunu negatif yönde yordayan en önemli değişken olduğudur. Bu bilgi, duygusal olarak dengeli olan bireylerin evlilik doyumu daha yüksektir olarak ifade edilebilir.

Son olarak, aldatma eğiliminin, OMK dışı dönüklük boyutu ile arasında anlamlı ilişkilere sahip olmadığı bulunmuştur. Bu durum ele alındığında en son hipotezimiz de doğrulanmamıştır. Genellikle kişilik özellikleri değişkeni, ilişki doyumu ile alakalı araştırmalarda yer almaktadır. Fakat, kişilik özellikleri ve aldatma davranışı arasındaki ilişkiyi incelemek üzere yapılmış çeşitli araştırmalar alanyazında mevcuttur. Genellikle aldatma eğilimini yordayan kişilik özellikleri dışı dönüklük, deneyime açıklık, sorumluluk, nörotizm olarak karşımıza çıkmaktadır. Solmuş (2004) tarafından yapılan araştırmada, sorumluluk seviyesi yüksek olan kişilerin sorumluluk düzeyi düşük olan kişilere göre eşlerine karşı daha sadık olduğu sonucu bulunmuştur. Sorumluluk ve yumuşak başlılık ile düşük seviyede aldatma davranışı arasında evrensel bir ilişki vardır (Schmitt, 2004). Siber aldatmanın konu alındığı bir araştırmada ise kişilik özellikleri ve internet aracılığı ile aldatma, düşük seviyede sorumluluk kişilik özelliği ile ilişkili bulunurken, yüksek seviyede psikotizm ve narsizm ile de ilişkili bulunmuştur (Underwood ve Findlay, 2003). Shaye (2009), aldatma ve kişilik özelliklerinin romantik ilişkiler üzerindeki etkisi ile ilgili yürüttüğü çalışmada erkekler için sorumluluk ve aldatma arasında negatif bir ilişki tespit etmiş fakat kadınlar için anlamlı bir fark gözlemleyememiştir. Bir diğer araştırmaya göre, erkekler için aldatma ile deneyime açıklık arasında olumlu yönde bir farklılık gözlemlenirken, sorumluluk ile aldatma arasında olumsuz yönde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (Buss ve Shackelford, 1997). Bağlanma boyutları, ilişki bağlamı ve kişilik özelliklerini konu alan bir araştırmanın sonucuna göre ise kişilik özelliklerinin alt boyutu olan deneyime açıklık, aldatma ile direkt doğrudan pozitif bir

ilişkiye sahiptir (Müezzinoğlu, 2004). Aldatma üzerine yapılan başka bir araştırmada, partnerlerini aldatan bireylerin kendilerini, aldatmayan bireylere göre daha yüksek düzeyde deneyime açık ve dışa dönük olarak değerlendirdikleri gözlemlenmiştir ve nörotizm ile aldatma eğilimi arasında anlamlı bir fark görülmediği belirtilmiştir (Orzeck ve Lung, 2005). Tüm bu literatür ışığında araştırmanın bulgularının ilk hipotezi yüksek oranda desteklediği söylenebilir. Bu araştırmada OMK ölçeğinin diğer alt boyutlarının kullanılmaması sebebi ile diğer hipotezlerimizin doğrulanamadığı düşünülmektedir.

Sonuç

Araştırmanın geneli kapsamında oluşturulan hipotezler çerçevesinde birinci hipotezimiz evlilik doyumu ile aldatma eğilimi arasında ki ilişki anlamlı olarak bulgulara yansımıştır. İkincil hipotezimiz olarak kişilik özellikleri ve evlilik doyumu arasındaki ilişki ise kişilik özelliklerinin dışadönüklük alt boyutu ile anlamlılık göstermemektedir. Üçüncü hipotez olan kişilik özelliği ile aldatma eğilimi arasındaki ilişki test edilerek aralarında anlamlı ilişki olmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu koşullar ekseninde araştırmanın sonucunda hipotezlerden yalnızca birinin doğrulandığı, evlilik doyumu ve aldatma eğiliminin kişilik özellikleri ile arasında herhangi anlamlı bir ilişki barındırmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Alanyazında aldatma ve evlilik doyumu arasında var olan ilişkiye dair yapılan birçok araştırmanın sonuçlarına göre, evlilik doyumu kavramının azlığı, aldatma davranışı için bir risk oluşturmaktadır. Kişilerin evlilik içerisinde aldatmaya olan yatkınlığı evlilik doyumunda azalmaya sebep olmaktadır. Aldatma eğilimi evlilik doyumunun azalmasında etki sahibi olabileceği gibi evlilik doyumunda azalma durumu da bu eğilimin sebebi olabilir (Gündüz ve Bülent, 2018). Bu bilgiler kapsamında ilk hipotez literatür tarafından doğrulanmaktadır. Başka bir yönden, evlilik doyumu oranları çiftlerin kişilik özellikleri açısından da etkilenmektedir (Özer ve Cihan- Güngör, 2012). Bir araştırma da evlilik doyumu ile sorumluluk arasında olumlu ilişkiler bulunmuştur (Cihan ve Güngör, 2007). Bu bulguya benzer birçok bulgu literatürde farklı araştırmalarda karşımıza çıkmaktadır. Fakat bu araştırmanın analizinde bu bilgiler doğrulanamamıştır. Üçüncü hipotez için literatür incelendiğinde, benzer şekilde aldatma ve sorumluluk arasında ki ilişkilerin değerlendirilmelerinde sorumluluk ve aldatma kavramı arasında negatif ilişkiler görülmektedir. Benzer bir çalışma da sorumluluğun aracı bir etki ile ilişki bağlamını arttırdığı ve artan ilişki

bağlamının aldatmayı azalttığı literatüre yansımaktadır (Müezzinoğlu, 2014). Aldatma eğilimi ve sorumluluğun incelendiği araştırmalar da genel olarak bu iki değişkenin aralarında ki olumsuz yönde etki alanyazında karşımıza çıkmaktadır. Düşük düzeyde sorumluluk aldatma eğilimi yordamaktadır (Şatıroğlu, 2017).

Bulgular klinik bakımdan değerlendirdiğinde, günümüz koşullarında aldatmaya olan yatkınlığın en temel sebeplerinden biri evlilikten alınan doyum ve memnuniyetin azlığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanısıra, her ne kadar araştırmının hipotezleri bu anlamda doğranmıyor olsa da literatürde sıklıkla ele alınan sorumluluk değişkeni birçok çalışmada evlilik doyumu ve aldatma ile ilişkili olarak alanyazına yansımıştır. Bireylerin davranış ve tutumları üzerinde önemli bir etkiye sahip olan sorumluluk, evlilikte çiftlerin birbirlerine ve kendilerine karşı olan yaklaşımlarında belirleyici bir etkiye sahip olabilir. Bu etki karşıda ki kişiye duyulan saygının getirdiği bir sorumlukta olabileceği gibi evlilik içerisinde ki iş bölümüne dair sorumlulukları da ifade ediyor olabilir. Azalan sorumluluk ile beraber çıkabilecek sorunlar evlilik doyumunu olumsuz etkiler. Bir diğer açıdan azalan sorumluluk aldatma eğilimi için kişinin düşünce ve davranışları üzerinde olumsuz etki sahibi olabilir. Bu durumlar bütün olarak ele alındığında ise sorumluluk özelliğinin iki değişken üzerinde ki olumlu ve olumsuz etkisi kaçınılmaz olabilir. Bu çalışmada sorumluluk alt boyutu araştırma kapsamında kullanılması sebebi ile bu bilgilere ulaşılamamıştır ve bu konu üzerinde yalnızca bir değerlendirme olarak sunulmaktadır. Fakat analize dahil edilebildiği başka çalışmalarda bu yönde çıkabilecek sonuçların bulgulara yansiyabileceği düşünülmektedir. Literatüre ve araştırmının bulgularına bakıldığında çıkan sonuçlar genel anlamda birbirleri ile beklentiler doğrultusunda tutarlılık göstermektedir.

Öneriler

Görüldüğü üzere evlilik doyumu ve aldatma eğilimi kavramları kişilik özellikleri ile birlikte literatürde pek fazla yer almamaktadır. Genellikle ilişki doyumu ve evlilik uyumu üzerine yapılan araştırmalar kişilik özellikleri ve aldatma ile çalışılmıştır. Evlilik doyumu gibi hayatın her alanında ve dünya üzerinde neredeyse her kültürde kendine yer edinen bir kavramın kişilik özellikleri ve aldatma ile ilgili çalışmalarda pek fazla ele alınmaması önemli bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Bu konular üzerinde çalışacak yeni araştırmacılar literatürde bu anlamda ışık tutacaktır. Bunun yanı sıra, bu araştırmaya katılım sağlayan bireyler İstanbul ilinde ikamet etmekte olup başka şehirde yaşayan bireyler araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. Fakat Türkiye

genelinde yapılacak bir araştırma bu sınırlılığın dışına çıkarak literatüre önemli bir bilgi sağlayabilir. Ek olarak, araştırmanın örneklemini oluşturan kadın ve erkeklerin sayıları orantılı değildir. Kadın ve erkek katılımcıların eşit olduğu ve daha yüksek bir örneklem sayısı ile yapılacak bir araştırma daha kapsamlı bilgiler edinilmesine yardımcı olabilir. Araştırmada kullanılan On Maddeli Kişilik Ölçeğinden bu araştırmada yüksek bir iç tutarlılık katsayı elde edilememiştir ve bu sebeple araştırmada analiz kapsamında ele alınamamıştır. Dışadönüklük alt boyutu dışında kalan dört alt boyut değerlendirilememiştir. Bu nedenler, kişilik özelliklerine yönelik daha kapsamlı bir ölçek ileride yapılacak çalışmalar için daha güvenli sonuçlar elde edilmesi ve değerlendirilebilmesi açısından önemlilik arz edebilir. Bunun yanı sıra, literatürde çocuk sayısı değişkeninin cinsiyetler bakımından aldatma değişkeni ile arasında ki ilişkinin incelenmesine dair pek fazla çalışma mevcut değildir. Bu konuda yapılacak yeni değerlendirmeler literatüre katkı sağlayabilir.

Son olarak, bu araştırmada cinsiyet değişkeni araştırmanın amaçları kapsamına dahil edilmemiştir. Fakat, evlilik doyumu, aldatma eğilimi ve kişilik özelliklerinin yer aldığı başka bir araştırmada cinsiyet değişkeni oldukça verimli sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, H. (1998). *Ankara'da sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu genel müdürlüğüne bağlı sosyal hizmet kuruluşlarında çalışan üniversite mezunu evli personelin evlilik doyumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Açık, Ö. (2008). Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Aktürk, F. (2006). *Yeniden evlenen türk ailelerde evlilik doyumu: Medeni duruma göre karşılaştırma, üvey çocukların etkisi ve yordayan faktörler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Allen, E. S., & Baucom, D. H. (2004). Adult attachment and patterns of extradyadic involvement. *Family Process, 43*(4), 467-488.
- Anar, B. (2011). Evli Ve Çalışan Yetişkinlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İle Evlilik Doyumu Ve İş Doyumu İlişkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Atak, H. (2013). On-Maddeli Kişilik Ölçeği'nin Türk Kültürü'ne Uyarlanması. *Nöropsikiyatri Arşivi Dergisi, 50*: 312-319. Doi: 10.4274/npa.y6128.
- Atkins, D. C., Baucom D. H, Jacobson, N. S. (2001), Understanding Infidelity: Correlates in a National Random Sample, *Journal of Family Psychology, Vol. 15*, No. 4, 735-749.
- Atwood, J. D., Seifer, M. (1997). Extramarital Affairs and Constructed Meanings: A Social Constructionist Therapeutic Approach, *American Journal of Family Therapy, 25* (1), 55-75.

- Atwood, J. D. & Schwartz, L. (2002). Cyber-Sex. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 1:3, 37-56, DOI: 10.1300/J398v01n03_03
- Aydınlı, E. ve Tutarel-Kışlak, Ş. (2009). Evlilik uyumunun cinsiyet, evlenme yaşı, evlilik süresi, eğitim düzeyi, yerleşim yeri ve çocuk sayısı değişkenleri yönünden araştırılması. V. Ulusal Aile ve Evlilik Terapileri Kongresi. İstanbul.
- Bacanlı, H. , Terzi, Işık, Ş. (2015). Yetişkinlik ve Yaşlılık; Gelişimi ve Psikolojisi, Açılım Kitap, İstanbul.
- Başaran, İ. E. (2000). Örgütlerde Davranış. İnsanın Üretim Gücü. Feryal Matbaası. Üçüncü Basım. Ankara.
- Bedir, İ. (2018). Evli Bireylerde Evlilik Doyumunu Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi. Yayımlanmış Yüksek lisans tezi. Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Betzig, L. (1989). Causes of conjugal dissolution: a cross-cultural study. *Current Anthropology*, 30 (5), 654-676.
- Bischoff, R. J. (2003). Infidelity. *Journal of Couple & Relationship Therapy: Innovations in Clinical and Educational Interventions*, 2 (4), 73-78.
- Blow, A. J., & Hartnett, K. (2005). Infidelity in committed relationships II: A substantive review. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31 (2), 217–233.
- Bouchard, G., Lussier, Y., & Sabourin, S. (1999). Personality and marital adjustment: Utility of the five-factor model of personality. *Journal of Marriage and the Family*, 651-660.
- Bradbury, T.N. , Fincham, F.D. , Beach, S.R.H. (2000). Research on the Nature and Determinants of Marital satisfaction: A Decade in Review. *Journal of Marriage and Family*, 62, 964-980.
- Buluş, M. & Bağcı, B. (2016). Marital Satisfaction: The Role of Family Resilience and Effective Communication Skills. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*; 40, 136-152. doi: 10.21764/efd.00737
- Buss, D.M., & Shackelford, T.K. (1997). Susceptibility to infidelity in the first year of marriage. *Journal of Research in Personality*, 31, 193–221.

- Buss, D. M. (2000). *The Dangerous Passion: Why Jealousy is as necessary as love and sex*. New York: Free Press.
- Buunk, B., Bakker, A. (1995). Extradynamic sex: The role of descriptive and injunctive norms. *Journal of Sex Research*, 32, 313–318.
- Canel, A. N. (2007). *Ailede problem çözüme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Curun, F. (2006). *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çağ P, 2011. Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39).
- Çakıcı, S. (2006). Alt ve Üst Sosyo Ekonomik Düzeyde ki Ailelerin, Anne – Çocuk İlişkilerinin ve Aile İşlevlerinin Anne – Çocuk İlişkilerine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çatal, M. T. (2019). Evli Bireylerin Değerleri, Evlilik Doyumu ve Evlilik Tipleri Arasında ki İlişki. Doktora Tezi, Samsun
- Çatal, M. T. & Kalkan, M. (2019). Evli bireylerin evlilik değerleri, evlilik doyumu ve evlilik tipleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3(6).
- Çavuşoğlu, Z. Ş. (2011). Bağlanma Stilleri Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Arasında ki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. T.C. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Çelik, M., & Tümkaya, S. (2012). Öğretim elemanlarının evlilik uyumu ve yaşam doyumlarının iş değişkenleri ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 223-238.
- Çetin T. B. (2010). Evlilik doyumunun bazı değişkenlere göre yordanması. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

- Çınar, L. (2008). *Evlilik doyumu: cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demiray, Ö. (2006). Evlilikte Uyumun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Christensen, A., Heavey, C.L. (1990). Gender and Social Structure in the Demand / Withdraw Pattern of Marital Conflict, *Journal of Personality and Social Psychology*, 59 (1), 73 – 81.
- Dogan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş (The five factor personality traits and subjective well-being). *Dogus University Journal*, 14(1), 56-64.
- Drigotas, S.M., & Barta, W. (2001). The cheating heart: Scientific explorations of infidelity. *Current directions in psychological science*, 10 (5), 177-180.
- Egan, V. & Angus, S. (2004). Is social dominance a sex-specific strategy for infidelity? *Personality and Individual Differences*, 36 (3), 575 – 586.
- Ergin, F. E. (2000). Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları duygusal zekâ düzeyi ile 16 kişilik özelliği arasında ilişki üzerine bir araştırma (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Eskin, M. (2012). Evlilik terapisi için başvuran çiftlerin evlilik doyumu ve evlilik terapisi hakkında görüşleriyle ilişkili etmenler. *Klinik Psikiyatri Dergisi*. 15; 226-237.
- Fışıloğlu, H. (1992). Lisans üstü öğrencilerinin evlilik uyumu. *Psikoloji Dergisi*, 7(28), 16-24.
- Goleman, D. (2000). Duygusal zeka. (Çev. B.S. Yüksel). (17.Basım). Varlık Yayınları No 581. (Orijinal eserin yayım tarihi 1995).
- Glass, S., Wright, T. (1985). Sex differences in type of extramarital involvement and marital dissatisfaction. *Sex Roles*, 12, 1101–1120.
- Gottman, J. & Dollard, C. (2018). Marriage. *Washington Post*. 06/02/2018.

- Goodman, C. (1999). Intimacy and autonomy in long-term marriage. *Journal of Gerontological Social Work*, 32, 83-97.
- Gottman, J., & Silver, N. (Ed.) (1996). *Evliliği Sürdürmenin Yedi İlkesi*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gökmen, A. (2001). Evli eslerin birbirlerine yönelik kontrolcülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerindeki etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi.
- Glenn, N. D. (1990). Quantitative research on marital quality in the 1980s: A critical review. *Journal of Marriage and The Family*, 52, 818–831.
- Greenberg, J. (1999). *Managing Behavior in Organizations*. 2. Basım. Prentice Hall New Jersey.ABD.
- Grover, K. J., Russell C. S., Schumm W. R., Paff-Bergen L.A. (1985). Mate Selection Processes and Marital Satisfaction, *Family Relations*, 34, 383-386.
- Güleç, G. (2012). Aile ve evlilik. Çınar Yenilmez (Ed). *Aile yapısı ve ilişkileri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset tesisleri.
- Günay, S. (2007). *Evlilik Çatışması, Nedensellik-Sorumluluk Yüklemeleri, Eşlerin Evlilik İlişkisinden Sağladıkları Genel Doyuma İlişkin Görüşleri ve Evliliğe İlişkin Değerlendirmeler Arasındaki İlişkiler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güngör, C.H. (2007). Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Güven, N. (2005). *İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumu ile ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hall, H. J., Fincham D.F., (2006). Relationship Dissolution Following Infidelity: The Roles of Attributions and Forgiveness, *Journal of Social and Clinical Psychology*, Vol. 25, No. 5, 508-522.
- Haylı, R. G., Durmuş, E., & Kış, A. (2017). Investigating the marital satisfaction in terms of gender: A meta-analysis study Evlilik doyumunun cinsiyet açısından

- incelenmesi: Bir meta-analiz çalışması. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 3328- 3342.
- Hawkins, D. N. (2005). Unhappily ever after: Effects of Long Term, Low Quality Marriages on Well-being Social Forces. The University of North Carolina Press, 84 (1), 451–471
- Heyman, R. E., Sayers, S. L., & Bellack, A. S. (1994). Global marital satisfaction versus marital adjustment: An empirical comparison of three measures. *Journal of Family Psychology*, 8(4), 432.
- Houser, A.G. (2009). Evli bireylerin sahip oldukları iletişim çatışması türü, romantik kıskançlık ve duygusal zeka düzeylerinin evlilik doyumları üzerine etkisi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Hünler, S.O.& Gençöz.T. (2003). Boyun Eğici Davranışlar ve Evlilik Doyumu ilişkisi: Algılanan Evlilik Problemleri Çözümünün Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108.
- Javanmard GH, Mohamaddi Gharagoozloo R. (2013). The study of relationship between marital satisfaction and personality characteristics in Iranian families. *Procedia- social and behavioral sciences*. 2013;84(9):396–9. Doi: 10.1016/j.sbspro.2013.06.573.
- Kanburoğlu, B. (2019). Evli Kadınlarda Evlilik Yaşı ve Evlenme Biçiminin Evlilik Doyumu ve Depresyon Düzeyine Olan Etkisi. Yüksek lisans tezi. Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Kankaya, D. (2015). Evli bireylerde aldatma eğilimi ve cinsel yaşantılar. Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Kantarcı D. (2009). Evli bireylerin bağlanma stillerine göre aldatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Karaman, N.G., Dogan, T., & Coban, A.E. (2010). A study to adapt the Big Five inventory to Turkish. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2 (2), 2357-2359.

- Karney B.R. & Bradbury T.N. (1997). Neuroticism, marital interaction, and the trajectory of marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72 (5), 1075-1092.
- Kastro, R. M. (1998). Evlilik için uyum ve depresyon: evlilik ilişkisinin niteliği ve eşlerde semptom oluşumu hakkında bir çalışma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kaplan, K.(2016). *Evli bireylerde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların, evlilik doyumuna ve psikolojik iyi oluş durumuna etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kırdök, O. & Doğanülkü, H. A. (2018). Personality Traits as Predictor of Teachers' Occupational Commitment. *Turkish Studies Dergisi; 13, 1163-1175*
- Kinsey, A. C., Pomeroy, W. B., Martin, C. E., ve Gebhard, P. H. (1953). *Sexual behavior in the human female*. Philadelphia: Saunders.
- Kirby, J.S. (2005). *A study of the marital satisfaction levels of participants in a marriage education course*. Unpublished doctoral dissertation, University of Louisiana, Lafayette.
- Koca, D. A. & Yüksel, M. Y. (2017). Bir Aile Eğitim Programının Evli Annelerin Evlilik Doyumu, Evlilikte Sorun Çözme Becerisi ve Psikolojik İyi Oluşuna Etkisi. *International Journal of Field Education: 3 (1), 1-19*.
- Kolat, U., Kolat,E., Çelik Erden, S., Uzun, U.E., Akçakaya, R.Ö., Sevindik, S.S. (2015). Sosyal Anksiyete Bozukluğu Hastalarının Mizaç ve Karakter Özellikleri. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 16, 122-129
- Kubat, D.E (2012). Evli bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumu ilişkisinin incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Lusterman D. (2005). Infidelity: Theory and Treatment. In M. Harway (Ed.) *Handbook of Couples Therapy* (pp. 337-351). New Jersey: John Wiley & Sons Inc.

- Luthans, F. (2010). *Organizational Behaviour. An Evidence Based Approach*, Mcgrow Hill. N.Y.
- Lawson, A., & Samson, C. (1988). Age, gender and adultery. *British Journal of Sociology*, 39(3), 409-440.
- Mackey, R.A., ve O'Brien B.A. (1995) Lasting marriages: Men and women growing together. *Journal of Marriage and Family*, 58(2), 527-542. doi: 10.2307/353516
- Marriage (2018) Encyclopedia Britannica Online. <https://ezp.isikun.edu.tr:2520/levels/collegiate/article/marriage/51076>
- Mete, C. (2006). İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin kişilik özellikleri ile iş tatminleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Müezzinoğlu, S. (2014). Romantik ilişkilerde aldatma: Bağlanma boyutları, kişilik özellikleri ve ilişki bağlanımı. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Norment, L. (1998). Infidelity II Why women cheat. *Ebony*, 148.
- Okutan, E. (2010). Kişilik özelliklerinin tükenmişliğe etkisi: Bir örnek olay incelemesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Olson, M. M., Russell, C. S., Higgins-Kessler, M., & Miller, R. B. (2002). Emotional processes following of an extramarital affair. *Journal of Marital and Family Therapy*, 28(4), 423-434.
- Orbuch, T. L., House, J. S., Mero, R. P., & Webster, P. S. (1996). Marital quality over the life course. *Social Psychology Quarterly*, 59, 162-171.
- Orzeck, T., & Lung, E. (2005). Big-five personality differences of cheaters and non-cheaters. *Current Psychology*, 24 (4), 274-286.
- Öz, T. & Tatar, A. (2020). Evlilik Doyumu ile depresyon, Mutluluk ve Psikolojik İyi Oluş Arasında ki İlişki de Evlilik Sürecinin aracı rolü. *Uluslararası Akademik Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırmaları Dergisi. Humanistic Perspective*. 2(1), 18-31

- Özcan, S.G. (2014). Evli bireylerin cinsiyete göre aldatma eğilimleri, evlilik doyum düzeyleri ve cinsel doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Özer, A. & Güngör, H.C. (2012). Yükleme tarzları, bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerine görevlilik uyumu. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 8(2), 11-24.
- Özgüven İ.E. (2014). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özüğurlu, K. (2013). *Evlilik raporu: Evlilik-aile ve yaşam birlikteliği*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Özsoy, E. & Yıldız, G. (2013). Kişilik Kavramının Örgütler Açısından Önemi: Bir Literatür Taraması. *İşletme Bilimi Dergisi*, 1(2), 1-12.
- Patrick, S. J. (2002). *Intimacy, Differentiation, and Marital Satisfaction*. Ph.D. Thesis. Department of Counseling, Adult and Health Education, Northern Illinois University.
- Polat, D. (2006). Evli bireylerin evlilik uyumları, aldatma eğilimleri ve çatışma eğilimleri arasındaki ilişkilerin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Pletchaty, M., Couturier,S., Cote, M. and Roy, M. A. (1996). Dimensional Analysis of Past and Present Satisfaction in Relation to Present Marital Satisfaction. *Psychological Reports*, 78(2), 657-658.
- Rebello, K., Silva Jr., M. D. ve Brito, R. C. S. (2014). Fundamental factors in marital satisfaction: An assessment of Brazilian couples. *Psychology*, 5(7), 777-784.
- Robins, R. W., Caspi, A. ve Moffitt, T. E. (2000). Two personalities, one relationship: Both partners' personality traits shape the quality of their relationship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(2), 251–259. doi:10.1037/0022-3514.79.2.251
- Robbins, S. P. ve T. A. Judge.(2012). Örgütsel Davranış 14. Basımdan Çeviri,. Ed.İnci. Erdem, Nobel Yayıncılık.

- Robbins, S. P. & Judge, T. A. (2013). *Organizational Behavior*. New Jersey: Fifteenth Edition.
- Salman, N., Karaaziz, M. ve Keskindağ, B. (2018). KKTC'de Evli Bireylerin Evliliğe Karşı Tutumları, Çatışma ve Aldatma Eğilimlerinin İncelenmesi, *Journal of the International research*, 3(2), 377-388. Doi;Number:<http://dx.doi.org/10.21733/ibad.397643>
- Saygın, O. (2010). Etkili İletişimin Altı Yolu. İstanbul: Yakamoz Gelişim, 9 (52).
- Seal, D.W., Agostinelli, G., & Hannett, C. (1994). Extradıyadic romantic involvement: Moderating effects of sociosexuality and gender. *Journal of Sex Research*, 31, 1-22.
- Selçuk Z, Yılmaz ED (2016) I am the Parent: Guidance Approach according to Nine Type Temperament Model. Ankara, Elma.
- Seyfi, S. (2017). Evli Bİireylerin Aldatma Eğilimleri ve affetme Düzeylerinin Bağlanma Stillerine Göre İncelenmesi. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Schmitt, D. P. (2004). The big five related to risky sexual behaviour across 10 world regions: Differential personality associations of sexual promiscuity and relationship infidelity. *European Journal of Personality*, 18(4), 301-319.
- Shackelford, T. K. (1998). Divorce as a consequence of spousal infidelity. V. C. De Munck (Ed.), *Romantic love and sexual behaviour: perspectives from the social sciences* içinde (s. 135-153). Westport, CT: Praeger.
- Shaye, A. (2009). Infidelity in dating relationships: Do Big Five personality traits and gender influence infidelity?. Alliant International University, Los Angeles.
- Shmitt, P.D. (2004). The Big Five related to risky sexual behaviour across 10 world regions: Differential personality associations of sexual promiscuity and relationship infidelity. *European Journal of Personality*, 18, 301-319.
- Sokolski, D. M., & Hendrick, S. S. (1999). Fostering marital satisfaction. *Family Therapy: the Journal of the California Graduate School of Family Psychology*, 26(1).

- Solmuş, T. (2004) *İş Yaşamında Duygular Ve Kişilerarası İlişkiler, Psikoloji Penceresinden İnsan Kaynakları Yönetimi*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Solmuş, T.(2011). *Çift, evlilik ve aile terapisi*. İstanbul: Doruk Yayımcılık.
- Spanier, G. B., & Lewis, R. A. (1980). Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*.
- Sprecher, S. (1998). Social exchange theories and sexuality - the use of theory in research and scholarship on sexuality. *Journal of Sex Research*, 35(1), 32-43.
- Sprecher, S., Regan P.C., & McKinney Kathleen (1998). Beliefs about the outcomes of extramarital sexual relationships as a function of the gender of the 'cheating spouse'. *Sex Roles*, 38(3-4), 301-311.
- Şahinkaya, R. (1990). Orta Anadolu köylerinde aile strüktürü, Aile Araştırma Kurumu yayınları, Ankara
- Şatıroğlu, G. (2017). Evli bireylerde Aldatma Eğilimi, Bilişsel Duygu Düzenleme ve Kişilik Özellikleri. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Şendil, G. , Korkut, Y. (2012). Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 28 (0), 15-34
- Şener, A. ve Terzioğlu, G. (2008). Bazı sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler ile iletişimin eşler arası uyuma etkisinin araştırılması. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 13(4), 7-20.
- Tarhan, N. (2012). *Evlilik Psikolojisi*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Taşköprü, M. (2013). Evlilik doyumu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Tezer, E. (1986). *Evli eşler arasındaki çatışma davranışları: Algılama ve doyum*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşam ölçeği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7 (2), 1-7.

- Thompson, A.P., (1984). Extramarital Sexual Crisis Common themes and therapy implications, *Journal of Sex and Marital Therapy*, 10 (4), 239 - 254.
- Tortamış, M. (2014). Evli bireylerde romantik kıskançlık türü ve aldatma eğiliminin Şema Terapi Modeli çerçevesinde değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Toksöz, İ. & Kolburan, Ş.G. (2018). Evli Bireylerde Bağlanma Stiller ve Bilişsel Esnekliğin İlişki Doyumuna Etkisi. *Aydın Toplum ve İnsan Dergisi*, 4 (2), 17-34.
- Twenge, J.M, Campbell, W.K., & Foster, C.A. (2003). Parenthood and marital satisfaction: A meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family*, 65, 574-583.
- Uçak, D. (2015). Evli Çiftlerin Kişilik Özelliklerinin Evlilik Doyumu ile İlişkinin İncelenmesi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Underwood, H., & Findlay, B. (2003). Attachment styles and personality correlates of those engaged in infidelity on the Internet. *Australian Journal of Psychology*, 55, 232-242.
- Üncü, S. (2007). Duygusal zekâ ve evlilik doyumu ilişkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Vangelisti, A. L. ve Gerstenberger, M. (2004). Communication and marital infidelity. In J. Duncome, K. Harrison, G. Allan, & D. Marsden (Eds.), *The state of affairs: Explorations in infidelity and commitment*. (pp. 59-78) Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Vaughan, P. (2003). The monogamy myth: A personal handbook for recovering from affairs. New York: Newmarket Press.
- Villa, M. B., & Del Prette, Z. A. P. (2013). Marital Satisfaction: The Role of Husband's And Wife's Social Skills. *Paidéia (Ribeirão Preto)*, 23(56), 379-387.
- Weeks, G. R., Gambescia, N., & Jenkins, R. (2003). Treating infidelity: Therapeutic dilemmas and effective strategies. New York: W. W. Norton.

- White, J.K., Hendrick, S.S., & Hendrick, C. (2004). Big five personality variables and relationship constructs. *Personality and individual difference*, 37 (7), 1519-1530.
- Wiederman, M.W. (1997). Extramarital sex: Prevalence and correlates in a national survey. *Journal of Sex Research*, 34(2), 167-174.
- Yaşın Dökmen, Z. ve Tokgöz, Ö. (2002). Cinsiyet, eğitim, cinsiyet rolü İle evlilik doyumu ve eşle algılanan benzerlik arasındaki ilişkiler, *12. Ulusal Psikoloji Kongresinde Yayınlanan Poster*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, İ. (1992). *Evli bireylerin uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, M. A., & Baytemir, K. (2016). Evli Bireylerde Evlilik Doymu İle Yaşam Doymu Arasındaki İlişkide Benlik Saygısının Aracılığı. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(1).
- Yizengaw, S. S., Kibret, B. T., Gebiresilus, A. G., & Sewasew, D. T. (2014). Marital Adjustment Among Early, Age-Appropriate Arranged And Love-Matched Marriage, Motta, North West Ethiopia. *Innovare Journal Of Social Sciences*, 2(4), 65-73.
- Young, J. E. ve Klosko, J. S. (2016). *Hayatı yeniden keşfedin*. İstanbul: Psikonet Yayınları.
- Zare, B. (2011) Review of studies on infidelity. 3rd International Conference on Advanced Management Science.
- Zeytinoğlu, E. (2013). Evli Bireylerin Benlik Saygısı, Kıskançlık Düzeyi, Evlilikteki Çatışmalar ve Evlilik Doymu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir

EKLER

EK.1

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

“Evli Bireylerde Evlilik Doyumu ve Aldatma Eğilimi İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”

Katılımcı için bilgiler

Tarih:/...../.....

Bu çalışmanın amacı evli bireylerin evlilik doyumu, aldatma eğilimleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma için size verilen formlardaki ve ölçeklerdeki her soruyu okuyarak size en uygun yanıtları vermeniz beklenmektedir. Anlamadığınız sorular olursa araştırmacıdan yardım isteyebilirsiniz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmaya katılmanız halinde kişisel bilgilerinizin gizliliğine saygı gösterilecek, araştırma sonuçları bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında özenle korunacaktır. Veriler, kimlik bilgileriniz gizli kalmak koşuluyla bu ve farklı araştırmalarda kullanılacaktır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahiptir. Araştırmamıza gönüllü olarak katılmak istiyorsanız aşağıdaki onay bölümünü doldurunuz ve imzalayınız.

Katılımcının Beyanı: Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı’nda Sena ALAÇAM tarafından yürütülen ve Dr. Saime Vicdan YÜCEL tarafından yönetilen bu çalışma hakkında verilen yukarıdaki bilgileri okudum. Yapılan tüm açıklamaları ayrıntıları ile anlamış bulunuyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kimlik ve kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi.

Bu koşullarla söz konusu araştırmaya kendi isteğimle katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcı Adı Soyadı:

Tel:

İmza:

Araştırmacı Adı Soyadı: Sena Alaçam

Tel:

E-mail: sena.alacam.mytb@hotmail.com

EK.2

SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE VERİ FORMU

1- Cinsiyet: K E

2- Yaşınız:..... Eşinizin
Yaşı:.....

3- Doğum Yeriniz: Eşinizin Doğum Yeri:
.....

4- Yaşadığınız Yer: Kaç yıldır burada Yaşıyorsunuz?

5- Eşinizin yaşadığı Yer:..... Eşiniz kaç yıldır burada Yaşıyor?

6- Eğitim Durumu :

a)Okur – yazar Değil b) İlköğretim c) Lise d) Üniversite e) Yüksek lisans
f)Doktora

7- Eşinizin Eğitim Durumu :

a)Okur – Yazar Değil b) İlköğretim c) Lise d) Üniversite e) Yüksek lisans
f)Doktora

8- Mesleğiniz: Eşinizin
Mesleği:.....

9- Çalışıyor musunuz?

a) Evet b) Hayır c) Emekli

10- Eşiniz Çalışıyor mu?

a) Evet b) Hayır c) Emekli

11- Size göre ailenizin gelir düzeyini nasıl tanımlarsınız?

a)Düşük b)Orta c)yüksek

12- Evlendiğiniz de kaç yaşındaydınız?.....

13- Ne kadar süredir evlisiniz?..... (yıl)

14- Kaçınıcı evliliğiniz?

15- Eşinizin kaçınıcı evliliği?.....

16- Eşiniz ile aranızdaki yaş farkı:

17- Çocuğunuz var mı?

1)Evet Çocuk sayısı..... KIZ Erkek

2) Hayır

18- Nasıl evlendiniz?

a)Anlaşarak b) Severek/flört ederek c) Görücü Usulü
c)Diğer(yazınız).....

19- Eşinizle evlenmeden önce tanışıklık süreniz?.....

20- Eşinizle akrabalık ilişkiniz var mı?

a) Evet b)Hayır

Evet ise;

a) Yakın akraba b) Uzak akraba

21- Evinizde kaç kişi yaşıyor?.....

22- Evinizde kimlerle yaşıyorsunuz?.....

23- Tanı almış, genel ya da kronik bir (fiziksel, psikiyatrik) rahatsızlığınız var mı?

a)Evet b)Hayır

Evet ise belirtiniz.....

24- Eşinizin tanı almış, genel ya da kronik bir (fiziksel, psikiyatrik) rahatsızlığı var mı?

a)Evet b)Hayır

EK.3

EVLİLİK YAŞAM ÖLÇEĞİ

Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerden her birinin altında “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uyan seçeneği çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

1. Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

2. Evliliğimizdeki engellerin aşılamaz olduğunu düşünüyorum.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

3. Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

4. Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

5. Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

6. Huzurlu bir ev yaşamım var.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

7. Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

Kesinlikle Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

8. Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.

() () () () ()

Kesinlikle Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

9. Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaştır.

() () () () ()

Kesinlikle Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

10. Başbaşa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.

() () () () ()

Kesinlikle Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

EK.4 ON-MADDELİ KİŞİLİK ÖLÇEĞİ-(OMKÖ)

Aşağıda sizi tanımlayan ya da tanımlamayan birçok kişilik özelliği bulunmaktadır. Lütfen her bir ifadenin yanına, o ifadenin size tanımlama düzeyini dikkate alarak, o ifadeye katılıp katılmadığınızı belirtmek için 1 ile 7 arasında bir rakam yazın. İfadelerde size en çok tanımlayan özelliği dikkate alarak, uygun gördüğünüz rakamı yazın.

- 1 = Tamamen katılmıyorum
- 2 = Kısmen katılmıyorum
- 3 = Biraz katılmıyorum
- 4 = Kararsızım
- 5 = Biraz Katılıyorum
- 6 = Kısmen katılıyorum
- 7 = Tamamen katılıyorum

Kendimi olarak görürüm:

1. ____ Dışa dönük, istekli
2. ____ Eleştirel, kavgacı
3. ____ Güvenilir, öz-disiplinli
4. ____ Kaygılı, kolaylıkla hayal kırıklığına uğrayan
5. ____ Yeni yaşantılara açık, karmaşık
6. ____ Çekingen, sessiz
7. ____ Sempatik, sıcak
8. ____ Altüst olmuş, dikkatsiz
9. ____ Sakin, duygusal olarak dengeli
10. ____ Geleneksel, yaratıcı olmayan

EK.5

ALDATMA EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ

Bu ölçekte, evliliğiniz ile ilgili duygu ve düşüncelerinizi değerlendirmeniz istenmektedir. Her bir ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derecede katıldığınızı ya da katılmadığınızı cevap için ayrılan yere (X) koyarak işaretleyiniz.		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1.	Eşimle iletişim çatışması yaşadığım dönemlerde, beni anlayacak bir partner isterim.					
2.	Eşimle düzenli aralıklarla cinsel ilişkiye giremediğimde (iş seyahatleri vs.), bu dönemlerde başkasıyla birlikte olmayı deneyebilirim.					
3.	Zaman zaman, beni daha mutlu edebilecek bir başkasıyla birlikte olmayı düşünürüm.					
4.	Eşimden aldığım cinsel doyum düşük olsa da, başkasıyla birlikte olmayı düşünmem.					
5.	Evliliğimi artık kurtaramayacağımı hissettiğimde (her şeye rağmen devam edecek ya da boşanmayla sonuçlanacak), hayatımda başka birinin olması için açık kapı bırakırım.					
6.	Eşim kendine ayrı bir sosyal çevre edinip onlarla yoğun bir ilişki içine girdiğinde; ben de ortak ilgilerimizi, hobilerimizi paylaşacağım bir partnerle vakit geçirmeyi deneyebilirim.					
7.	Eşimden daha güzel/yakışıklı, çekici bir partnerle birlikte olmayı da düşünürüm.					
8.	Giderek eşime olan sadakatim azalıyor.					
9.	Evliliğimdeki romantizm bitsen de, bunu bir başkasıyla gidermeyi düşünmem.					
10.	Eşimden başka bir partneri düşünmek bile kendimi suçlu hissetmeme neden olur.					
11.	Sevgi, anlayış ve desteğe ihtiyacım olduğunda; yine de bu isteğime eşimden başka bir partnerin karşılık vereceğine inanmıyorum.					
12.	Eşimle yaşamadığım fantezileri gerçekleştirebileceğim bir teklif aldığımda, bunu değerlendirebilirim.					
13.	Eşimin kıskanç davranışları, başka bir partnere yönelmeme neden olabilir.					
14.	Salt farklı bir heyecan yaşamak için, eşimden başkasıyla birlikte olmam.					
15.	Tek eşlilik bana göre değil.					
16.	Eşimden ayrılmayı düşünsem de, başka biriyle birlikte olmam.					
17.	Evliliğimdeki mutsuzluğun, başkasıyla birlikte olmama neden olacağını sanmıyorum.					
18.	Eşimin fiziksel çekiciliği azalsa da, başka bir insanı çekici olduğu için tercih etmem.					
19.	Eşimin yoğun ilgisi, beni başka bir partnere itebilir.					
20.	Eşimle anlaşmasam da “keşke başka biriyle evli olsaydım” diye düşünmem.					
21.	Eşim bakımsız olduğunda, bakımlı ve hoş biriyle birlikte olmayı isterim.					
22.	Eşim karı-koca rolünü, ana-baba rolünün arkasına atarsa başkasıyla birlikte olabilirim.					
23.	Evliliğimi hiçbir koşulda riske atmam.					
24.	Eşimin başka biriyle birlikte olduğunu öğrensem, ben de bir başkasıyla birlikte olmayı denerim.					
25.	İlişkimiz rutinleştiğinde yeni heyecanlar yaşamak için başkasıyla birlikte olabilirim.					
26.	Elimde olmadan, salt ortamın uygun olması nedeniyle; başkasıyla birlikte olabilirim.					
27.	Eşim bana zaman ayırmasa da, hayatıma başka bir partneri almayı düşünmem.					
28.	Karşımdaki insan istedi diye, onunla birlikte olmam.					
29.	Eşim başkasıyla birlikte olmamı hak ediyor.					
30.	Eşim geçici cinsel işlev bozukluğu yaşarsa, cinsel ilişki için bir başkasıyla birlikte olmayı düşünürüm.					

ÖZGEÇMİŞ

Sena Alaçam, 1994 yılında İstanbul’da doğdu. 2012 yılında Işık Üniversitesi Psikoloji (İngilizce) bölümünü kazandı. Lisans eğitimi devam ederken 2013 yılının yazında Kanada Algon Quin College de İngilizce dil eğitimi aldı. 2015 yılının yazında Amerika’da Work and Travel kapsamında çalıştı. Ocak 2017’de Psikoloji lisans eğitiminden bir dönem erken mezun oldu. Lisans eğitimi boyunca birçok eğitimde ve sosyal sorumluluk projesinde gönüllü olarak yer aldı. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesinde, İstanbul Ruh Sağlığı Enstitüsünde ve Moodist Psikiyatri Hastanesinde gönüllü olarak stajlar yaptı. 2018 yılında Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji bölümünde yüksek lisans programına girmeye hak kazandı. Yüksek lisans eğitimi sırasında Prof. Dr. Feryal Çam Çelikel’den ve Klinik Psikolog Seliyha Elbeyoğlun’dan değerli süpervizyonlar aldı. Yüksek lisans eğitimi içerisinde Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanelerinde klinik stajlarını tamamladı.